

Vergaderjaar 2023–2024

36 555

Wijziging van onder meer de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met het stellen van voorschriften met betrekking tot de onderwijstaal, de mogelijkheid regie te voeren op een doelmatig onderwijsaanbod en de toegankelijkheid van het hoger onderwijs (Wet internationalisering in balans)

Nr. 6

VERSLAG

Vastgesteld 28 juni 2024

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen voldoende zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Inhoudsopgave

Gezamenlijke inbreng commissie	2
1. Algemeen	2
2. Doelstelling wetsvoorstel	3
3. Reikwijdte wetsvoorstel	3
3.1 Masteropleidingen	3
3.2 Hoger beroepsonderwijs (hbo)	4
3.3 Omkeerregeling middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	4
4. Wetsvoorstel in relatie tot lagere regelgeving	5
5. Toets anderstalig onderwijs	5
5.1 Duur instemming	5
5.2 Intrekken en beperken instemming	5
5.3 Toetsingscriteria	6
5.4 Termijnen	6
5.5 Evident doelmatige opleidingen	7
6. Bevordering van de Nederlandse taalvaardigheid	7
6.1 Tekort aan NT2-docenten	7
6.2 Concrete resultaten en afdwingbaarheid	7
7. Noodfixus	7
8. Gevolgen voor de uitvoering	8
8.1 Fixus op traject	8
8.2 CDHO	8
8.3 Inspectie van het onderwijs	8
9. Indirecte gevolgen	9
10. Financiële gevolgen	9
10.1 Gevolgen voor de Rijksbegroting	9

10.2	Gevolgen voor de instellingen	9
11.	Evaluatie	10
11.1	Opzet en inhoud evaluatie	10
11.2	Invoeringstoets	10
	Inbreng leden van fracties	10
I.	Algemeen	10
1.	Inleiding	14
2.	Aanleiding en achtergrond	18
2.1	Aanleiding	18
2.2	Aanverwante beleidsdossiers	18
2.3.	Europese context	19
2.4.	Wet taal en toegankelijkheid	19
2.5.	Begrotingsstaten OCW 2024 en invoerencapaciteitsfixus bachelor of ad-opleiding	20
3.	Probleem- en doelstelling	20
3.1.	Taal	21
3.2.	Fixusmaatregelen	23
3.3.	Regievoering	23
4.	Inhoud van het wetsvoorstel	24
4.1.	Traject	24
4.2.	Taalbeleid van de instelling	24
4.3.	Toets anderstalig onderwijs	25
4.4.	Bevordering Nederlandse taalvaardigheid	31
4.5.	Numerus fixus	32
4.6.	Regievoering	33
5.	Gevolgen (met uitzondering van financiële gevolgen)	34
5.1.	Gevolgen voor de instellingen	34
5.2.	Doenvermogen en gevolgen voor studenten	34
5.3.	Gevolgen voor de uitvoering	34
5.4.	Gevolgen voor grensregio's	35
6.	Financiële gevolgen	36
7.	Evaluatie	36
8.	Advies en consultatie	37
8.1.	Internetconsultatie	37
8.2.	Inspectie van het onderwijs	37
8.3.	Studielink, hogescholen en universiteiten	37
8.4.	Adviescollege toetsing regeldruk	37
8.5.	Onderwijsraad	38
9.	Inwerkingtreding	38

Gezamenlijke inbreng commissie

1. Algemeen

De vaste commissie voor OCW heeft in het kader van het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel de leden Stultiens (GroenLinks-PvdA) en Hertzberger (NSC) tot wetgevingsrapporteurs benoemd. De wetgevingsrapporteurs hebben ten behoeve van het verslag een schriftelijke inbreng opgesteld met vragen van verdiepende en verduidelijkende aard aan de regering. De commissie heeft in de procedurevergadering van 20 juni 2024 besloten de inbreng van de wetgevingsrapporteurs over te nemen en in het verslag als inbreng van de commissie op te nemen.¹ Bij de hiernavolgende inbreng is zo veel mogelijk de volgorde van de memorie van toelichting aangehouden. Achtereenvolgens worden vragen gesteld over de doelstelling van het wetsvoorstel, reikwijdte van het wetsvoorstel, voorgenomen lagere regelgeving, toets anderstalig onderwijs, bevoor-

¹ De inbreng van de wetgevingsrapporteurs is in het verslag te herkennen aan de zinsnede «de leden van de commissie (zijn van mening)» in tegenstelling tot «de leden van de X-fractie (zijn van mening)».

dering van de Nederlandse taalvaardigheid, noodfixus, gevolgen voor de uitvoering, indirecte gevolgen, financiële gevolgen en evaluatie.

2. Doelstelling wetsvoorstel

De leden van de commissie begrijpen dat uit de internetconsultatie naar voren kwam dat veel respondenten aangaven een heldere, al dan niet cijfermatige, doelstelling te missen en dit te zien als belemmering in de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel.² Het is volgens hen niet helder wat de balans, waarnaar gestreefd wordt, precies inhoudt. Dit maakt het volgens de respondenten lastig om te bepalen wanneer het wetsvoorstel haar doelen heeft bereikt en daarmee geslaagd is. Het is volgens een aantal instellingen die hebben gereageerd lastig om zelfregie te voeren zolang niet helder is wat het exacte doel is waar zij naartoe moeten bewegen. De regering geeft hierop aan ervoor te waken dat door een strikte doelstelling in de wet – waarbij wordt ingezet op absolute aantallen anderstalig aanbod of internationale studenten – de voordelen van internationalisering verloren gaan en het cijfer een doel op zich wordt. De leden van de commissie zien echter ook dat in het kader van dit wetsvoorstel diverse relevante cijfermatige informatie wordt benoemd. Zo benoemt de regering het huidige aandeel anderstalige opleidingen³ en wordt in de zelfregieaanpak⁴ concreet door de universiteiten benoemd tot welke daling van anderstalige bacheloropleidingen de voornemens kunnen leiden. Maar ook worden bijvoorbeeld cijfers genoemd over het aantal studenten dat een schrijfpodracht in het Nederlands heeft gemaakt⁵ of over het aandeel buitenlandse studenten dat bij het solliciteren last heeft van het niet goed Nederlands kunnen spreken⁶. De leden van de commissie vragen de regering of zij bij de in de memorie van toelichting schematisch weergegeven doelen en subdoelen⁷ kan aangeven welke relevante cijfermatige informatie nu beschikbaar is over de huidige stand van zaken. Zij vragen of de regering vervolgens kan aangeven in hoeverre zij een effect verwacht van het wetsvoorstel en de aanpalende maatregelen op deze cijfers.

3. Reikwijdte wetsvoorstel

3.1 Masteropleidingen

De leden van de commissie constateren dat met dit wetsvoorstel het uitgangspunt van het Nederlands als opleidingstaal wordt beperkt tot associate degree- en bacheloropleidingen. De regering geeft daarbij aan dat voor veel masteropleidingen anderstaligheid een doelmatige keuze is en instellingen voor masteropleidingen dus vrij moeten kunnen zijn de opleidingstaal te bepalen.⁸ Door de Inspectie van het onderwijs (hierna: inspectie) is erop gewezen dat het loslaten van de taalregels voor de master tot gevolg kan hebben dat meer masters anderstalig worden, waardoor masteropleidingen minder toegankelijk zouden kunnen worden voor studenten die minder taalvaardig zijn in het Engels.⁹ Ook de Afdeling advisering van de Raad van State (hierna: Raad van State) heeft gevraagd om nader in te gaan op de risico's van gebrekkige aansluiting van het bacheloronderwijs op de Engelstalige masteropleidingen.¹⁰ De regering

² Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 68.

³ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 14.

⁴ Kamerstukken II 2023/24, 22 452, nr. 89.

⁵ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 18.

⁶ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 19.

⁷ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 13.

⁸ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 28.

⁹ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 55.

¹⁰ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 4, p. 13–14.

geeft hierop aan dat te borgen door ten eerste mogelijk te maken dat een derde van het curriculum van een Nederlandstalige bacheloropleiding anderstalig mag worden ingevuld. Ten tweede moeten instellingen deze toegankelijkheid borgen in het op te stellen taalbeleid. Tot slot is de inzet van de regering om het verbeteren van de Engelse taalvaardigheid onderdeel uit te laten maken van bestuurlijke afspraken. De leden van de commissie vragen of de regering een nadere toelichting kan geven op de keuze om de masteropleidingen uit te sluiten van de toets anderstalig onderwijs. Lezen deze leden het juist dat de regering het voorstelbaar acht dat er ook masteropleidingen zijn waarbij anderstaligheid geen doelmatige keuze is? Welke mogelijkheden heeft de regering in dergelijke gevallen om te sturen op een doelmatige keuze dan wel deze af te dwingen? Kan de regering daarnaast inzicht geven in aan wat voor bestuurlijke afspraken wordt gedacht op dit onderwerp? Kan de regering verder aangeven wanneer zij verwacht deze bestuurlijke afspraken af te ronden en of de Kamer vervolgens ook wordt geïnformeerd over de inhoud van deze bestuurlijke afspraken?

Deze leden constateren verder dat de regering in dit verband verwijst naar de verantwoordelijkheid van instellingen ingevolge artikel 7.30b, zesde lid, WHW.¹¹ Hierin wordt bepaald dat indien afgestudeerden van een bacheloropleiding in het wetenschappelijk onderwijs (hierna: wo) zich niet kunnen of dreigen te kunnen inschrijven bij een masteropleiding in het wo, de Minister een of meer instellingsbesturen van universiteiten kan verplichten een of meer masteropleidingen aan te wijzen waaraan bedoelde afgestudeerden zich kunnen inschrijven. In hoeverre biedt deze bepaling een oplossing voor genoemde mogelijke problematiek dat afgestudeerden van een bacheloropleiding zich niet kunnen inschrijven voor een masteropleiding die goed aansluit? In welke gevallen is de regering voornemens om deze bevoegdheid van artikel 7.30b, zesde lid, WHW in te zetten? Wordt deze bevoegdheid nu reeds ingezet?

3.2 Hoger beroepsonderwijs (hbo)

De Raad van State adviseert om de toets anderstalig onderwijsaanbod vooralsnog niet van toepassing te verklaren op het hbo, dan wel deze sector aan een verlicht toetsingsregime te onderwerpen.¹² De regering geeft daarop kort verwoord aan zich bewust te zijn van de verschillen tussen en hbo en het wo en het relatief lage aantal anderstalige opleidingen in het hbo, maar het ook van belang te achten dat het gebruik van de Nederlandse taal bij ad- en bacheloropleidingen de norm is en blijft. Kan de regering nader toelichten waarom de eenmalige toetsing van het bestaand onderwijsaanbod in het hbo het meest aangewezen instrument is om de doelmatigheid te kunnen borgen? Ziet de regering mogelijkheden voor een verlicht toetsingsregime, zoals de Raad van State suggereert, en welke voor- en nadelen ziet de regering hierbij?

3.3 Omkeerregeling middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

De leden van de commissie constateren dat de regering in lijn met het advies van de Raad van State heeft gekozen om in het wetsvoorstel geen grondslag voor een omkeerregeling in het mbo op te nemen. De regering geeft in het nader rapport aan te verkennen op welke wijze diplomagericht beroepsonderwijs voor de doelgroep van de omkeerregeling toegankelijker kan worden gemaakt.¹³ Kan de regering nader ingaan op deze

¹¹ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 4, p. 14.

¹² Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 4, p. 15–16.

¹³ Kamerstukken II 36 555, nr. 4, p. 27.

verkenning? Wanneer wordt de Kamer geïnformeerd over de uitkomsten daarvan?

4. Wetsvoorstel in relatie tot lagere regelgeving

De leden van de commissie constateren dat het wetsvoorstel diverse verwijzingen bevat naar nog op te stellen lagere regelgeving:

- Artikel 1.3, zevende lid, Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW): algemene maatregel van bestuur (amvb) met regels over de uitvoering van artikel 1.3, zesde lid «De bekostigde instellingen richten zich in het kader van hun werkzaamheden op het gebied van het onderwijs mede op de bevordering van de taalvaardigheid in het Nederlands van studenten».
- Artikel 6.3, vijfde lid, WHW: Amvb met regels omtrent de beoordeling van de aanvraag anderstalig onderwijsaanbod¹⁴.
- Artikel 6.3, zesde lid, WHW: Ministeriële regeling inzake procedurele eisen voor de aanvraag nieuw anderstalig aanbod.
- Artikel 7.2, vierde lid, WHW: De verplichting om ten minste twee derde van het onderwijs in het Nederlands te verzorgen is niet van toepassing op opleidingen of groepen van opleidingen waarvan het anderstalig verzorgen bij ministeriële regeling als evident doelmatig is aangemerkt.
- Artikel 7.2a, tweede lid, WHW: Amvb en ministeriële regeling inzake nadere regels over de inhoud van het taalbeleid.
- 7.54b, vierde lid, WHW: Ministeriële regeling inhoudende nadere regels over de uitvoering van artikel 7.54b inzake gedifferentieerde beperking inschrijving op grond van beschikbare onderwijscapaciteit.
- 7.54c, achtste lid, WHW: Ministeriële regeling met nadere regels over de uitvoering van artikel 7.54c inzake beperking inschrijving bij onverwachte en grote stijging aantal aanmeldingen.

Kan de regering een overzicht geven van alle voorgenomen lagere regelgeving en een toelichting geven op de hoofdlijnen van de inhoud daarvan en inzicht geven in de planning? Ziet de regering een rol voor de Kamer bij deze lagere regelgeving?

5. Toets anderstalig onderwijs

5.1 Duur instemming

De leden van de commissie vragen of aan de instemming van de Minister op het anderstalig verzorgen van een bestaand(e) of nieuw(e) opleiding of traject een termijn is verbonden of dat deze instemming voor onbepaalde tijd is. Hoe wordt geborgd dat opleidingen en trajecten na instemming door de Minister aan de eisen blijven voldoen? Wat zijn de consequenties als gedurende de looptijd van de instemming de wettelijke eisen dan wel de eisen in lagere regelgeving wijzigen?

5.2 Intrekken en beperken instemming

Artikel 6.5a WHW bevat de mogelijkheid om de instemming in te trekken of te beperken. Hoe ontvangt de Minister van OCW de signalen en informatie die nodig zijn om eventueel tot toepassing van dit artikel over te gaan? In hoeverre heeft het intrekken of beperken van een instemming op het mogen verzorgen van een anderstalige opleiding of een anderstalig traject ook consequenties voor andere opleidingen of trajecten die deel uitmaakten van dezelfde geclusterde aanvraag?

¹⁴ Artikel 6.3 vijfde lid en zesde lid, WHW gelden op basis van artikel 6.4, achtste lid ook voor de toets bestaand anderstalig onderwijsaanbod.

5.3 Toetsingscriteria

De leden van de commissie constateren dat de regering in de memorie van toelichting nader ingaat op de criteria in het kader van de toets anderstalig onderwijs.¹⁵ Ook zijn inmiddels de amvb inzake deze criteria en de ministeriële regeling inzake de procedurele voorschriften gepubliceerd voor internetconsultatie.¹⁶ Kan de regering aangeven of met betrekking tot de uitwerking van de criteria in deze regelingen al uitvoeringstoetsen zijn gedaan? Achten de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) en de instellingen de in de amvb en ministeriële regeling voorgestelde criteria en procedurele voorschriften werkbaar?

De leden van de commissie constateren dat het eerste criterium is of de anderstaligheid van een opleiding of traject past binnen het taalbeleid van de instelling. De regering geeft aan het taalbeleid zelf niet te toetsen. Kan de regering nader ingaan op de relevantie en toegevoegde waarde van toetsing door de Minister aan dit criterium, ook ten opzichte van de rol van de interne medezeggenschap binnen instellingen als het gaat om de onderwijstaal en het taalbeleid?

In het nader rapport¹⁷ lezen de leden van de commissie dat de regering er niet voor heeft gekozen om naar aanleiding van het advies van de Raad van State de beschikbaarheid van Nederlandstalig personeel als aspect van doelmatigheid in de wettekst op te nemen. Het gegeven dat een instelling anderstalig personeel in dienst heeft is naar het oordeel van de regering geen zelfstandige grond om het anderstalig verzorgen van een opleiding als doelmatig te beschouwen, noch een factor die meeweegt bij de beoordeling daarvan. Wel kan het een rol spelen als factor bij het bepalen van een redelijke overgangstermijn waarbinnen een opleiding of traject dient over te schakelen naar het Nederlands. Verwacht de regering dat het niet meenemen van dit aspect in het toetsingskader kan leiden tot problemen voor instellingen en het onderwijsaanbod in gevallen waarin een gebrek is aan geschikt Nederlandstalig personeel voor de opleiding of het traject?

5.4 Termijnen

De leden van de commissie constateren dat de regering een termijn van negen maanden hanteert voor het indienen van een aanvraag voor de toets bestaand anderstalig onderwijsaanbod en een termijn van twaalf maanden voor het beoordelen van de aanvragen, inclusief advisering door de CDHO. De aanvraagtermijn is door de regering naar aanleiding van overleg met instellingen en uitvoeringsorganisaties aangepast van zes naar negen maanden.¹⁸ De Onderwijsraad geeft echter aan ook de termijn van negen maanden te kort te achten.¹⁹ Achten de instellingen en uitvoeringsorganisaties de aangepaste termijn van negen maanden werkbaar? Verder vragen de leden van de commissie of de regering (meer specifiek) inzichtelijk kan maken welke activiteiten door welke actoren binnen deze periodes van negen en twaalf maanden zullen worden uitgevoerd. Tot slot vragen deze leden of de regering inzicht kan geven in de beoogde planning van de te nemen besluiten. Wordt op alle aanvragen op hetzelfde moment besloten of kan het bijvoorbeeld zo zijn dat de ene

¹⁵ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 30–33.

¹⁶ <https://www.internetconsultatie.nl/toetsanderstaligonderwijs/b1>

¹⁷ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 4, p. 12–13.

¹⁸ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 72.

¹⁹ «Advies wetsvoorstel Wet internationalisering in balans» d.d. 6 februari 2024, te raadplegen op www.onderwijsraad.nl

aanvrager al na drie maanden duidelijkheid heeft en de andere aanvrager na twaalf maanden?

5.5 Evident doelmatige opleidingen

De regering geeft aan dat artikel 7.2, vierde lid WHW, de mogelijkheid biedt om bij ministeriële regeling het anderstalig verzorgen van opleidingen of groepen van opleidingen aan te merken als evident doelmatig. Deze opleidingen hoeven dan niet de toets anderstalig onderwijs te doorlopen. De regering stelt in dit kader in elk geval te denken aan opleidingen waarbij meer dan een derde van het curriculum gericht is op het verwerven, doorgronden en/of leren doceren van een taal anders dan het Nederlands en aan door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) geaccrediteerde Joint Programmes met buitenlandse instellingen. Kan de regering aangeven om hoeveel opleidingen het naar verwachting gaat? Heeft de regering, ook met het oog op het beperken van administratieve lasten, overwogen om een bredere categorie opleidingen aan te gaan merken als evident doelmatig? Welke opties ziet de regering in dit verband en wat zijn de voor- en nadelen van deze opties?

6. Bevordering van de Nederlandse taalvaardigheid

6.1 Tekort aan NT2-docenten

De leden van de commissie constateren dat de regering in het wetsvoorstel regelt dat de bekostigde instellingen zich in het kader van hun werkzaamheden op het gebied van het onderwijs mede richten op de bevordering van de taalvaardigheid in het Nederlands van studenten. In een eerdere versie van het wetsvoorstel was een verplichting opgenomen voor instellingen om een minimum aan studiepunten met als doel taalvaardigheidsbevordering onder (internationale) studenten, in het curriculum op te nemen. Hiervan is afgezien vanwege uitdagingen en moeilijkheid in de uitvoering, onder meer een tekort aan NT2-docenten.²⁰ In hoeverre staat dit tekort aan NT2-docenten ook in de weg aan goede uitvoering van de zorgplicht?

6.2 Concrete resultaten en afdwingbaarheid

Verder geeft de regering aan dat het bevorderen van de taalvaardigheid van studenten niet vrijblijvend mag zijn en tot concrete, zichtbare resultaten moet leiden.²¹ De regering is daarom voornemens bestuurlijke afspraken te maken met de instellingen waarin duidelijke uitgangspunten en meetbare resultaten worden vastgelegd. De leden van de commissie vragen aan wat voor concrete uitgangspunten en resultaten de regering denkt. Is de zorgplicht juridisch afdwingbaar voor studenten, dat wil zeggen hebben zij recht op bepaalde taalvoorzieningen of een minimum-niveau wat betreft taalvoorzieningen?

7. Noodfixus

De leden van de commissie begrijpen dat de noodfixus bedoeld is voor uitzonderlijke gevallen waarin sprake is van een onverwachte en grote groei van het aantal aanmeldingen en bij toelating van alle aspirant-studenten de kwaliteit van het onderwijs ernstig in het geding zou komen. Kan de regering concrete voorbeelden benoemen waarin deze situatie zich heeft voorgedaan en hoe vaak zich dit heeft voorgedaan? Kan de

²⁰ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 71.

²¹ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 20.

regering een inschatting maken van hoe vaak dit instrument door instellingen moet worden ingezet?

8. Gevolgen voor de uitvoering

8.1 Fixus op traject

De leden van de commissie merken op dat nu de Eerste Kamer het wetsvoorstel inzake de vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024²² heeft aangenomen, de mogelijkheid wordt geboden om op het niveau van een traject een fixus in te stellen. De regering heeft hierbij in de memorie van toelichting de kanttekening geplaatst dat de systemen van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en Studielink mogelijk niet op tijd gereed zijn voor volledige registratie en dat in overleg binnen de keten eventueel voor een tijdelijke oplossing kan worden gekozen om toch van de fixusmaatregelen gebruik te kunnen maken.»²³ In een andere brief van de Minister²⁴ is te lezen dat op dit moment via uitvoeringstoetsen van DUO, Studielink en onderwijsinstellingen uitgezocht wordt of invoering van de capaciteitsfixus op een traject per collegejaar 2025–2026 ook in praktische zin uitvoerbaar is. Kan de regering aangeven wanneer deze uitvoeringstoetsen gereed zijn en de Kamer hierover wordt geïnformeerd?

8.2 CDHO

De regering geeft naar aanleiding van de uitvoeringstoets van de CDHO aan de noodzaak tot structurele en tijdelijke uitbreiding van personeel op het bureau van de CDHO en over de benoemingsomvang van de commissieleden te delen en hierover met de CDHO in gesprek te blijven.²⁵ De leden van de commissie vragen wat de uitkomsten van dit gesprek zijn. Wordt met de door de regering in de memorie van toelichting²⁶ benoemde kosten, die worden ingepast binnen de lumpsum hoger onderwijs, van € 1,2 miljoen in de eerste 2 jaar en € 0,75 miljoen per jaar structureel, voorzien in de benodigde uitbreiding zodat de CDHO de nieuwe taken kan uitvoeren?

8.3 Inspectie van het onderwijs

De leden van de commissie lezen dat de inspectie vraagtekens heeft geplaatst bij de uitvoerbaarheid van de noodfixus en dat de toelichting naar aanleiding daarvan door de regering is aangevuld en verduidelijkt. Kan de regering nader toelichten waar de zorgen van de inspectie betrekking op hadden en of deze zorgen nu zijn weggenomen?

Kan de regering daarnaast nader toelichten of de inspectie een rol heeft bij het toezicht op de inzet van de te introduceren fixi en zo ja, welke? De leden van de commissie lezen dat de regering stelt dat de regering geen rol ziet voor de inspectie bij het houden van toezicht op eventueel ongeoorloofd onderscheid of discriminatie door toepassing van een fixus, omdat regels rondom discriminatie geen onderdeel van de WHW zijn.²⁷ Ook lezen deze leden dat instellingen op basis van artikel 7.54b, derde lid, respectievelijk 7.54c, vijfde lid, WHW een melding moeten doen aan de Minister van OCW van een capaciteits- dan wel een noodfixus. Betekent

²² Kamerstukken II 2023/24, 36 410 VIII.

²³ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 88.

²⁴ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 5, p. 3.

²⁵ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 75.

²⁶ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 66.

²⁷ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 61.

dit dan dat de Minister zelf toezicht houdt op het geoorloofd inzetten van deze instrumenten? Hoe verhoudt dit zich tot de door regering benoemde taak van de inspectie om toezicht te houden op de toegankelijkheid van het stelsel en de kansengelijkheid?²⁸ Kan de regering toelichten wat de Minister precies voornemens is te doen met meldingen op basis van genoemde wetsartikelen?

9. Indirecte gevolgen

De leden van de commissie vragen of de regering, al dan niet aan de hand van scenario's, nader kan schetsen wat de indirecte gevolgen zijn van het wetsvoorstel.

Deze leden noemen in dit verband bijvoorbeeld de indirecte gevolgen voor instellingen in de grensregio, voor internationale studenten die nu al aanwezig zijn in Nederland, voor het huidige internationale personeel, voor de kwaliteit van het onderwijs, voor de internationale wetenschappelijke positie en voor het vestigingsklimaat in Nederland.

10. Financiële gevolgen

10.1 Gevolgen voor de Rijksbegroting

De leden van de commissie lezen dat de regering aangeeft dat een mogelijk gevolg van de maatregelen is dat het aantal internationale studenten daalt.²⁹ De omvang daarvan is onzeker en op dit moment nog niet te ramen. Wel geeft de regering aan dat die budgettaire gevolgen naar verwachting relatief klein zullen zijn ten opzichte van de totale uitgaven voor internationale studenten. De toets anderstalig onderwijs zal naar verwachting pas effect zal hebben vanaf het collegejaar 2029/2030. Op het moment dat de Minister in 2027 beslist op de toets anderstalig onderwijs, zal er mogelijk meer zicht zijn op het effect en de bijbehorende budgettaire gevolgen. Deze zullen dan worden geraamd en verwerkt in de OCW-begroting bij de Voorjaarsnota 2027. Kan de regering, al dan niet aan de hand van scenario's met betrekking tot de daling van het aantal internationale studenten, meer inzicht geven in de (mogelijke) financiële gevolgen voor de Rijksbegroting? Hoe verhoudt dit zich tot de in het hoofdlijnenakkoord 2024–2028 opgenomen verlaging van uitgaven als gevolg van het verminderen van internationale studenten?³⁰

10.2 Gevolgen voor de instellingen

Verder lezen de leden van de commissie dat sommige maatregelen, bijvoorbeeld ten aanzien van de zorgplicht voor het bevorderen van taalcompetenties, ook direct financiële gevolgen hebben voor instellingen.³¹ In de regeldrukparagraaf in de memorie van toelichting benoemt de regering dat aan het wetsvoorstel nalevingskosten zijn verbonden voor de onderwijsinstellingen ter hoogte van eenmalig € 1,8 miljoen en structureel € 18,4 miljoen per jaar.³² Kan de regering, al dan niet aan de hand van scenario's met betrekking tot de daling van het aantal internationale studenten, meer inzicht geven in de totale te verwachten financiële gevolgen voor instellingen?

²⁸ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 40

²⁹ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 65.

³⁰ Budgettaire bijlage bij Hoofdlijnenakkoord 2024–2028 van PVV, VVD, NSC en BBB, p. 3, 9.

³¹ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 66.

³² Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 57.

11. Evaluatie

11.1 Opzet en inhoud evaluatie

De leden van de commissie begrijpen uit de memorie van toelichting dat voorzien is in een evaluatie binnen vijf jaar na inwerkingtreding van de wet. De regering geeft aan dat onderzocht zal worden wat de effecten zijn van de verschillende maatregelen en in welke mate de wettelijke mogelijkheden worden benut. Ook wordt aangegeven dat de evaluatie de effecten van de wet zal beschouwen in het licht van de bredere beleidsaanpak, inclusief zelfregie en bestuurlijke afspraken.³³ Tot slot meldt de regering dat de eventueel voortvloeiende budgettaire gevolgen ook worden meegenomen in de evaluatie.³⁴ Kan de regering nader ingaan op deze voorgenomen evaluatie? Kan de regering aan de hand van de in de memorie van toelichting schematisch weergegeven doelen, subdoelen en instrumenten³⁵ al inzicht geven in hoe de doelen zullen worden getoetst en aan de hand van welke indicatoren? Deze leden verwijzen hierbij ook naar de vragen van de leden van de commissie in dit verslag met betrekking tot de doelstelling van het wetsvoorstel.

11.2 Invoeringstoets

In de memorie van toelichting wordt niet aangegeven of en wanneer er een invoeringstoets³⁶ zal worden uitgevoerd. Is de regering voornemens om het instrument van de invoeringstoets in te zetten in het geval van dit wetsvoorstel, om zo, voorafgaand aan de evaluatie na vijf jaar, een beeld te krijgen van de ervaringen met de wet en waar nodig te kunnen bijsturen? Zo ja, kan de regering reeds aangeven op welke elementen de invoeringstoets zich zal richten?

Inbreng leden van fracties

I. Algemeen

De leden van de PVV-fractie hebben met enige instemming naar het wetsvoorstel en de memorie van toelichting gekeken. Toch blijven bij deze leden nog vragen bestaan, zoals zij die vorig jaar ook hadden. Voornamelijk inzake sancties bij een slechte naleving van artikel 7.2 lid c WHW, maar eerst zullen deze leden wat andere punten aan de regering voorleggen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel, mede in het licht van het nieuwe coalitieakkoord. Deze leden hebben grote zorgen over de plannen van de nieuwe coalitie omtrent wetenschap, onderzoek en onderwijs. Zij vrezen door dit coalitieakkoord voor een verarming van de wetenschap, minder ruimte voor onderzoek, negatieve gevolgen voor hoogwaardige (technologische) werkgele-

³³ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 67.

³⁴ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 66.

³⁵ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 13.

³⁶ De regering omschrijft de invoeringstoets als volgt: «De invoeringstoets kan beschreven worden als een lichtvoetige bestudering van de werking van nieuwe regelgeving in de praktijk, met bijzondere aandacht voor de gevolgen voor de doelgroep en de uitvoering. Deze toets wordt uitgevoerd op het vroegst mogelijke moment waarop iets nuttigs gezegd kan worden over de werking van regelgeving in de praktijk, en onderscheidt zich daarmee van de uitgebreidere en diepgaandere wetsevaluaties. Voor een volledig beeld van de beleidseffecten heeft regelgeving tijd nodig om in te klinken en een zichtbaar beleidseffect teweeg te brengen. Het doel van de invoeringstoets is daarmee niet om te kunnen vaststellen of de nieuwe regelgeving een succes is. Een vermoeden van het tegenovergestelde zou echter wel aan het licht kunnen komen.» Invoeringstoets | Kenniscentrum voor beleid en regelgeving (kcbcr.nl)

genheid, negatieve gevolgen voor het bedrijfsleven, schade voor de concurrentiekracht van Nederland, hogere aanvraagdruk voor onderzoekers, minder geld voor sociale veiligheid bij hogescholen en universiteiten, minder innovaties op technisch, sociaal en medisch terrein, negatieve geopolitieke gevolgen voor de strategische autonomie, negatieve gevolgen voor de digitale soevereiniteit, minder geld voor kennisveiligheid, minder concurrentiekracht in de regio, nadelige gevolgen voor het regionale mkb en minder kennis over maatschappelijke vraagstukken. Vanwege deze grote zorgen over het gehele coalitieakkoord hebben deze leden ook nog een flink aantal kritische vragen bij dit wetsvoorstel.

De leden van de VVD-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans. Deze leden zijn verheugd dat er na een langdurig traject een wetsvoorstel naar de Kamer is gestuurd met daarin concrete maatregelen voor meer gerichte studiefinanciering. Zij onderschrijven in grote de lijnen de voorgestelde maatregelen, maar hebben vanzelfsprekend nog aanvullende vragen. De leden van de VVD-fractie willen vooropstellen dat een van de genoemde instrumenten, namelijk de numerus fixus op een anderstalig traject, reeds mogelijk is dankzij een amendement van het lid Martens-America op de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 2024. Deze leden willen de regering vragen hoeveel opleidingen voor de aanmeldingen van het collegejaar 2025–2026 van dit instrument gebruik maken en vragen de regering de Kamer zo spoedig mogelijk breder over het gebruik van dit instrument te informeren.

De leden van de VVD-fractie constateren dat het voorliggende wetsvoorstel geen maatregelen voor de niet-bekostigde premaster omvat, terwijl dat wel de plek is waar veel internationale studenten instromen in het Nederlandse hoger onderwijs. Kan de regering uiteenzetten welke geldende regelgeving en andere afspraken er zijn met betrekking tot de toelating van internationale studenten in premasters? Kan de regering tevens beargumenteren of extra regelgeving hiervoor wenselijk is? De leden van de VVD-fractie concluderen dat in voorliggend voorstel geen onderscheid wordt gemaakt tussen hbo en wo, terwijl de verschillen tussen deze twee sectoren groot zijn. Kan de regering toelichten of toepassing van de voorliggende regelgeving waarschijnlijk leidt tot een ander resultaat in het hbo tegenover het wo? Hoe vaak gaat het bijvoorbeeld naar verwachting voorkomen dat fixusmaatregelen worden ingesteld in het hbo? En hoe vaak gaat in het hbo een toets anderstalig onderwijs succesvol zijn?

De leden van de NSC-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans. Daarbij hebben deze leden nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de NSC-fractie hebben veel verschillende verwachtingen van de effecten van deze wet voorbij zien komen met volstrekt tegenovergestelde scenario's. Er zijn beweringen dat de wet niets gaat veranderen en beweringen dat de wet juist al het anderstalig onderwijs onmogelijk gaat maken en een exodus van internationaal talent betekent. Welke verwachting heeft de regering zelf van deze wet? Welke risico's op beide scenario's (en dus het gebrek aan de gewenste «balans») ziet de regering? Van welke doelmatigheidscriteria of andere mogelijke uitzonderingen denkt de regering dat veel gebruik zal worden gemaakt en welke criteria zijn mogelijk te streng?

De leden van de NSC-fractie vinden het belangrijk dat de regels tijdens het spel niet worden veranderd en dat een student die een opleiding start in een andere taal die opleiding ook in die taal kan afronden. Is nu gegarandeerd dat alle studenten hun opleiding in ieder geval kunnen afmaken? Deze leden vragen ook hoe de WIB de studiepuntmobiliteit beïnvloedt.

Blijft het mogelijk voor studenten om een deel van de opleiding, bijvoorbeeld een semester of een jaar in Nederland in een bacheloropleiding te studeren zonder de gehele opleiding te volgen gezien ook Nederlands-talige bacheloropleidingen voor een derde in een andere taal kunnen worden aangeboden? Hoe beïnvloedt de WIB de uitgaande studiepuntmobiliteit? Hoe denkt de regering deze uitgaande studiepuntmobiliteit op andere manieren te bevorderen?

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans. Deze leden waarderen de inspanningen van de regering om de voordelen van internationalisering te behouden en tegelijkertijd de druk op het Nederlandse onderwijssysteem te verminderen. Toch hebben zij diverse vragen en opmerkingen over de voorgestelde maatregelen en hun implicaties. De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans. Zij danken de leden Stultiens (GroenLinks-PvdA) en Hertzberger (NSC) voor hun werk als wetgevingsrapporteurs en voor de inbreng namens de commissie. Deze leden kunnen zich in deze inbreng vinden en in de vragen over onder andere de doelstelling en de reikwijdte van het wetsvoorstel, de voorgenomen lagere regelgeving en de bevordering van de Nederlandse taalvaardigheid. Daarnaast maken deze leden graag gebruik van de mogelijkheid om nog enkele vragen en opmerkingen te plaatsen bij het wetsvoorstel. Tot slot benadrukken deze leden blij te zijn dat door dit wetsvoorstel de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands wordt uitgebreid naar alle studenten, dus ook anderstalige studenten. Deze leden zien de noodzaak om te borgen dat het Nederlands als taal in het hbo en wo behouden blijft en wordt versterkt.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans. Deze leden vinden dat als de instroom aan studenten van buiten Nederland problematisch blijkt te zijn, hier wat aan dient te gebeuren. Naast dat Nederlands de primaire voertaal moet zijn, spelen er andere problemen zoals (studenten) huisvesting en doorstroom een rol, omdat veel buitenlandse studenten na hun studie in Nederland willen blijven wonen en werken. Het wetsvoorstel gaat hier niet over maar kan de regering eens schetsten wat de huidige gevolgen zijn voor studentenhuysvesting gezien het grote aantal buitenlandse studenten?

De leden van de CDA-fractie merken op dat er ook een tekort is aan beroepskrachten in vele sectoren. In bepaalde sectoren zijn buitenlandse hoger opgeleide werknemers zeer welkom, zeker in de komende jaren. Kan de regering eens aangeven voor welke sectoren dit geldt of gaat gelden en hoe het tekort er voor die sectoren de komende jaren uit gaat zien?

De centrale vraag is of dit wetsvoorstel in balans is? Enerzijds door grenzen te stellen aan de toestroom van studenten van buiten Nederland en anderzijds omdat we arbeidskrachten nodig hebben gezien de toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Kan de regering hier eens op reflecteren?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de regering stelt dat het proces om tot een gebalanceerd anderstalig onderwijsaanbod te komen sterk is gericht op zelfregie en onderling overleg tussen onderwijsinstellingen. Een pijler van het CDA-gedachtegoed is gespreide verantwoordelijkheid, dus een begrijpelijk uitgangspunt. Daarentegen kun je ook stellen dat de afgelopen jaren de internationalisering van het met name het universitair onderwijs hard doorgroeid is en er niet zo zeer sprake is geweest van het nemen van regie door onderwijsinstellingen. Waarom denkt de regering dat als beide Kamers dit wetsvoorstel aannemen de

onderwijsinstellingen wel meer regie nemen om de internationalisering van het onderwijs binnen de perken te houden?

De leden van de CDA-fractie merken op dat een andere vraag waar onvoldoende bij is stilgestaan, de vraag is waarom de toestroom van buitenlandse studenten zo een grote vlucht heeft genomen. Volgens de Onderwijsraad lijkt dit mede veroorzaakt te worden omdat het financieringssysteem van het hoger onderwijs een perverse prikkel in zich heeft. De regering stelt vervolgens dat dit niet zo eenduidig geconcludeerd kan worden. Waarom niet, zo vragen deze leden.

Vervolgens stelt de regering ook dat de budgettaire gevolgen van dit voorstel relatief klein zijn ten opzichte van de totale uitgaven. Dit vinden de leden van de CDA-fractie een wat naïeve benadering. Zal het feit dat de regering uitgaat van kleine budgettaire gevolgen de uitvoering van de wet in praktijk niet juist bemoeilijken? Deze leden vragen of de regering uitgebreid op kan reflecteren en verschillende praktijkscenario's kan schetsen.

Het wetsvoorstel bevat diverse delegatiebepalingen, namelijk zeven. Dit vinden de leden van de CDA-fractie veel. Kan de regering eens toelichten waarom er niet voor gekozen is om meer onderdelen in de wet zelf op te nemen? Deze leden willen hier graag een uitgebreide toelichting op, omdat, nu er zoveel delegatiebepalingen zijn, het de vraag is of de wet staat of valt met deze delegatiebepalingen.

De leden van de CDA-fractie geven als voorbeeld de algemene maatregel van bestuur (AMvB) met regels over de uitvoering van artikel 1.3, zesde lid «De bekostigde instellingen richten zich in het kader van hun werkzaamheden op het gebied van het onderwijs mede op de bevordering van de taalvaardigheid in het Nederlands van studenten». De veelheid aan delegatiebepalingen maakt het lastig de uiteindelijke reikwijdte van de wet te overzien. Kan de regering aangeven hoe zij naar reikwijdte van de wet kijkt gezien deze delegatiebepalingen?

De leden van de SGP-fractie vinden het belangrijk om de Nederlandse taal beter te beschermen in het hoger onderwijs. Zij vrezen wel dat het nieuwe kader voor doelmatigheid een enorme lastendruk oplevert die uiteindelijk nog niet voldoende recht doet aan de specifieke omstandigheden van bepaalde regio's en instellingen. Deze leden steunen de inzet om de instroom beter te kunnen reguleren. Zij vinden het wel uiterst onbevredigend dat zoveel tijd verstreken is zonder dat een wettelijke regeling voor taal en toegankelijkheid van kracht werd, terwijl de probleem al heel lang bekend zijn en aandacht kregen.

De leden van de SGP-fractie vragen op welke manier de regering in het verhogen van de vaste voet in de bekostiging rekening wil houden met verschillen tussen regio's en te voorkomen dat bekostiging op studenten-aantallen leidt tot sluiting van steeds meer opleidingen in gebieden met beperkte bevolkingsdichtheid, zoals Zeeland, Friesland en Drenthe.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Deze leden menen dat het van groot belang is dat het Nederlands als taal in het onderwijs en wetenschap behouden blijft, het hoger onderwijs toegankelijk blijft en dat er tevens meer grip komt op studentenstromen. In dat kader verwelkomen zij het wetsvoorstel.

De leden van de Volt-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel Wet internationalisering in balans. Deze leden vinden het van essentieel belang dat de invulling en uitwerking van dit wetsvoorstel wordt gedaan vanuit een toekomstgerichte visie op de internationalisering van het hoger onderwijs, waarbij er tevens oog is voor lange termijn ontwikkelingen in zowel de maatschappij als arbeids-

markt. Zij maken dan ook graag van deze gelegenheid gebruik om vragen te stellen over dit wetsvoorstel.

1. Inleiding

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat uit hun contacten met medewerkers uit het hoger onderwijs en de wetenschap zij een beeld hebben gekregen van het enorme belang van internationalisering. Niet alleen draagt internationale uitwisseling bij aan kennisontwikkeling, ook versterkt het de Nederlandse positie van onze wetenschap in internationale onderzoeksprojecten. De door de regering gewenste balans in internationalisering is, zo constateren deze leden, bijzonder precair en daarom wordt afgevraagd of de in dit wetsvoorstel geschetste uitgangspunten sensitief genoeg zijn om internationale instroom af te stemmen op de huidige vraag naar toptalent. Opgeteld bij de enorme bezuinigingen die door de regering in het vooruitzicht zijn gesteld, zoals de ingrepen in de Groei- en Wetenschapsfondsen en in de Sectorplannen, valt te vrezen dat de kabinetsplannen catastrofale gevolgen voor de Nederlandse wetenschap kunnen hebben.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat de regering met dit wetsvoorstel de juridische mogelijkheid creëert om te sturen op de instroom van internationale studenten. Deze leden constateren dat in het onderhavige wetsvoorstel geen wijzigingen worden voorgesteld op de bekostiging van onderwijsinstellingen. Tegelijkertijd lezen zij in het hoofdlijnenakkoord dat het aantredende kabinet zich een bezuiniging voorneemt op het aantal internationale studenten dat vanaf 2026 oploopt tot structureel € 293 miljoen. Kan de regering reflecteren op de vraag hoe deze bezuiniging zich verhoudt tot het uitgangspunt in dit wetsvoorstel dat de huidige bekostigingssystematiek ongewijzigd blijft?

Daarnaast vrezen de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie dat de opgelegde bezuinigingen onderwijsinstellingen zullen dwingen tot ongewenste keuzes in het terugdringen van het aantal internationale studenten, met alle gevolgen van dien voor de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, het werven van toptalent en het behoud van internationaal onderwijs- en onderzoekspersoneel. Instellingen zullen zich door de beoogde bezuiniging opgejaagd voelen, hetgeen tot een forse ontslaggolf onder het personeel kan leiden. Allereerst vragen deze leden hoe de opbrengsten van deze bezuiniging per 2026 zich verhouden met de in het wetsvoorstel verwachte effect van de uitwerking van de wet in 2029–2030 en tot de extra inspanningen die het wetsvoorstel van hoger onderwijsinstellingen gaat vragen, bijvoorbeeld bij de uitbreiding van de zorgplicht om de uitdrukkingsvaardigheid te bevorderen naar internationale studenten?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen de regering verder naar de gevolgen van deze bezuiniging op het wetsvoorstel en vragen daarbij om een aanvullende en grondige (financiële) analyse van de effecten van de beoogde bezuiniging op het wetsvoorstel. Aanvullend vragen deze leden de regering of dit wetsvoorstel, in het licht van de aangekondigde bezuinigingen uit het hoofdlijnenakkoord, in deze vorm nog haalbaar is? De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie stellen dat van verschillende zijden wordt gewezen op de perverse prikkel in het bekostigingsstelsel voor onderwijsinstellingen die tot de knelpunten rond internationalisering hebben geleid, zij wijzen als voorbeeld op de inbreng van het Interstedelijk Studentenoverleg. Deze leden vragen de regering om te reflecteren op de verhouding tussen de bekostiging van hoger en wetenschappelijk onderwijs, de wijze waarop dit heeft bijgedragen aan de ontstane knelpunten en de proportionaliteit van de in het wetsvoorstel voorgestelde maatregelen *nadat* de huidige bekostigingssystematiek is aangepast.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie stellen in breder verband: gezien de verstrekkende wijzigingen ligt het volgens deze leden voor de hand om, waar bijvoorbeeld de Algemene Onderwijsbond om vraagt, onderwijsinstellingen een redelijke transitietermijn van vijf jaar te geven om zichzelf op deze majeure wijzigingen in te regelen. De inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zal immers grote gevolgen hebben voor het onderwijs en het onderwijzend personeel. Goed wet- en werkgeverschap brengt naar het oordeel van deze leden mee dat rust en ruimte gegund wordt om dit in goede banen te leiden. Met de Raad van State zijn deze leden van mening dat overgangsfianciering geïndiceerd is. Daarop zien deze leden geen overweging terug in de memorie van toelichting. Graag ontvangen zij daarom een specifieke reactie waarom de noodzaak van beschikbare overgangsfianciering voor opleidingen die tot beëindiging worden gedwongen kennelijk niet wordt gezien.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen de regering om in te gaan op het advies van de Raad van State om dit wetsvoorstel vooralniet te betrekken op hogescholen. Kan de regering voorzien in een concreet overzicht van de instroom van internationale studenten in de afzonderlijke hogescholen, uitgesplitst naar opleidingsniveau? De Vereniging Hogescholen heeft tijdens een door de vaste Kamercommissie voor OCW georganiseerd rondetafelgesprek omstandig uiteengezet waarom dit wetsvoorstel eigenlijk overbodig is voor hogescholen. Ook de Raad van State zegt met zoveel woorden dat internationalisering al in balans is bij hogescholen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen de regering om een reflectie op de vraag in hoeverre de knelpunten van internationalisering in de opleidingspraktijk van hogescholen verschillen van die van universiteiten en hoe daar concreet rekening mee is gehouden in de lagere uitvoeringswetgeving. Wat vindt de regering bijvoorbeeld van het pleidooi van de Hogeschool Rotterdam om voor de associate degree-opleidingen en de masteropleidingen geen of een lichtere vorm van toetsing voor het hbo in de AMvB voor te schrijven?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen de regering ook om een nadere beschouwing over de regionale verschillen tussen onderwijsinstellingen en de mate waarin daaraan in de wet en lagere uitvoeringsregelgeving kan worden tegemoet gekomen. Maastricht University stelt bijvoorbeeld dat gevreesd wordt voor het voortbestaan en voor de economische en sociale gevolgen van substantiële beperking van de internationale instroom, die welbeschouwd onlosmakelijk verbonden is met het inherent internationale karakter van een grensregio. De Economic Board Zeeland benadrukt het levensbelang van de regio van Hogeschool Zeeland voor de hele provincie. De in de afgelopen jaren opgebouwde kennisinfrastructuur biedt oplossingen voor de grote demografische uitdagingen waarvoor regio's zich gesteld zien. Internationale studenten voorzien in de grote behoefte op de (regionale) arbeidsmarkt. Tot slot vragen deze leden aandacht voor de zienswijze van de Haagse Hogeschool en meerdere vertegenwoordigers van de Technische Universiteiten en bèta-disciplines dat de voorgestelde toets anderstalig onderwijs slechts selectief wordt uitgezonderd voor technische beroepen, waardoor het probleem ontstaat dat de toch al krappe arbeidsmarkt voor praktisch geschoolde talenten én technische en natuurwetenschappers verder zal verschrallen. Hoe schat de regering deze risico's in en welke consequenties zouden aan deze risico's verbonden moeten worden voor de wijze waarop toelaatbaarheid van anderstalige opleidingen in de AMvB wordt getoetst?

Al met al zijn de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie van oordeel dat maatwerk geboden moet kunnen worden voor regio's waar een prangend arbeidsmarkttekort speelt en waar lang niet altijd vitale opleidingen en trajecten structureel in stand gehouden kunnen worden zonder internationale studenten. Graag ontvangen deze leden een reactie van de

regering waarom ondanks fundamentele en praktische bezwaren van de Raad van State, hogescholen en universiteiten wordt vastgehouden aan de idee om de toets anderstalig onderwijs toe te passen op de bestaande anderstalige opleidingen van het hbo, of ten minste te volstaan met een aanzienlijk lichtere toets voor het hbo.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hechten er met het bovenstaande in gedachten aan om het grote belang van internationalisering van het hoger onderwijs en wetenschap te onderstrepen en vragen de regering om een expliciete bespreking van hun vraag hoe met dit wetsvoorstel wordt gewaarborgd dat Nederland aantrekkelijk blijft voor internationaal getalenteerde wetenschappers. Van alle kanten wordt benadrukt dat internationalisering essentieel is voor hoogwaardig onderwijs en onderzoek. Niet alleen draagt de internationale uitwisseling van kennis en kunde bij aan verdere versterking van onze wetenschappelijke inzichten, maar internationalisering zorgt voor een inspirerend studieklimaat, houdt het Nederlandse discours bij de tijd en is onmisbaar voor de Nederlandse en regionale kenniseconomie en arbeidsmarkt om in nationale tekorten te kunnen voorzien. Naar het oordeel van deze leden is het daarom cruciaal om in de gecreëerde sturingsmogelijkheden telkens een goede balans te vinden in de toelating van internationaal onderwijs- en wetenschapstalent.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben daarom nog de nodige vragen over dit wetsvoorstel en vragen of de door onderwijsinstellingen gevraagde ruimte voor zelfregie niet in nóg sterkere mate zou moeten worden verankerd.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de basisbeurs en de verlaagde urennorm voor het ontvangen hiervan voor EER-studenten waarschijnlijk een aanzuigende werking heeft. Deze leden delen de constatering dat studiemigratie hierdoor toeneemt en zij maken zich hier al langer zorgen over. Is het inmiddels mogelijk om deze aanzuigende werking enigszins te kwantificeren? Zo nee, is de regering voornemens hier nog extra onderzoek naar te doen? Zij vragen daarnaast of de regering voor de plenaire behandeling van dit wetsvoorstel met een stand van zaken kan komen over uitvoering van de motie Hermans en Omtzigt³⁷.

De leden van de NSC-fractie houden er rekening mee dat het de Wet internationalisering in balans impact kan hebben op de studentenaantallen van een opleiding en de bijbehorende financiering daarvan. Daarom vragen deze leden hoe de regering rekening wil houden met de mogelijkheid dat onderwijsinstellingen straks daarop ook financiering mislopen vanuit de lumpsumbekostiging per student. Worden instellingen hier onevenredig door geraakt en als dat in de uitvoering toch mocht blijken, welke kansen ziet de regering dan om hierin bij te sturen of uitzonderingen toe te staan? Hoe denkt de regering zowel op korte als lange termijn ervoor te zorgen dat instellingen de financiële problemen die mogelijk gepaard gaan met krimpende studentenaantallen het hoofd te kunnen bieden?

De leden van de NSC-fractie hebben gesignaleerd dat op universiteiten deze wet door internationale studenten en docenten wordt geïnterpreteerd als een boodschap dat zij niet langer welkom zijn in Nederland. Hoe kan de regering helpen om deze gevoelens in context te plaatsen, zeker gezien het grote belang van een zekere mate van internationalisering en internationale studenten voor de economie in de toekomst? Op welke manier is de regering voornemens om internationale docenten zoveel mogelijk mee te nemen in deze verandering en hen aan te moedigen om Nederlands te leren om in de toekomst ook in het Nederlands te kunnen doceren?

³⁷ Kamerstuk 36 410, nr. 15

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat volgens de regering niet eenduidig te concluderen is dat prikkels in de bekostiging hebben geleid tot de grote stijging van het aantal internationale studenten en dat de regering er niet van overtuigd is dat de bekostigingssystematiek een effectief sturingsinstrument is om internationalisering in balans te brengen. Deze leden vragen de regering deze conclusies verder te onderbouwen en menen dat voorgestelde maatregelen niet los gezien kunnen worden van bekostigingsvraagstukken. Daarnaast wijzen deze leden erop dat de verwachting is dat de maatregelen invloed hebben op toekomstige studentenaantallen en daarmee direct van invloed is op de bekostiging die de onderwijsinstellingen ontvangen. Kan de regering reflecteren op de gevolgen die invoering van onderhavig wetsvoorstel zou hebben op de middelen van de onderwijsinstellingen en wat dat betekent voor bijvoorbeeld het voortbestaan van kleine opleidingen?

Omdat de leden van de ChristenUnie-fractie de gevolgen van de maatregelen uit het onderhavige wetsvoorstel bezien in de context van het volledige stelsel en (voorgenomen) wet- en regelgeving die daarop betrekking heeft, vragen deze leden wat ze moeten verstaan onder het voornemen uit het hoofdlijnenakkoord om capaciteitsbekostiging in te voeren. Welke planning ziet de regering op dit punt voor zich? Welke concrete gevolgen verwacht de regering voor de onderwijsinstellingen en opleidingen door de invoering van capaciteitsbekostiging? Raakt de invoering van capaciteitsbekostiging ook aan internationalisering en zo ja, op welke manieren?

Voorts vragen de leden van de ChristenUnie-fractie naar de voorgenomen bezuinigingen uit het hoofdlijnenakkoord. In het bijzonder vragen de leden naar de verwachte ombuigingen door de afname van het aantal internationale studenten. Deze leden vragen wat dit concreet betekent voor de aantallen internationale studenten. Wat zijn de aantallen internationale studenten waarmee gerekend moet worden om uit te komen op voorgenomen bezuinigingen? Welke gevolgen verwacht de regering voor het onderwijsveld en op welke manier tracht ze negatieve effecten te voorkomen?

De leden van de Volt-fractie benadrukken het belang van internationalisering, aangezien het de internationale reputatie van het hoger onderwijs in Nederland versterkt en helpt bij het aantrekken van internationaal talent. Deze leden zien internationalisering van het onderwijs dan ook als cruciaal voor onze kenniseconomie, ons toekomstig verdienvermogen en samenleving als geheel. Hierdoor vragen zij of de regering verwacht dat deze wet zal leiden tot internationale reputatieschade. Zo ja, zou de regering kunnen reflecteren op de korte en lange termijn gevolgen van deze ontstane reputatieschade?

De leden van de Volt-fractie maken zich grote zorgen over het feit dat er in het hoofdlijnenakkoord staat vermeld dat er tussen 2027 en 2029 maar liefst € 293 miljoen bezuinigd moet worden met het omlaag brengen van het aantal internationale studenten. Wat betekenen deze bezuinigingen voor de kwaliteit van het hbo en wo in Nederland volgens de regering op zowel de korte als lange termijn?

De leden van de Volt-fractie maken zich ook zorgen dat dit wetsvoorstel en het bijbehorende debat over het inperken van internationale studenten ervoor zorgen dat er internationaal het beeld ontstaat dat Nederland minder ruimte biedt aan internationaal talent. Deze leden zien hierbij parallellen met het Verenigd Koninkrijk en Denemarken, waar de afgelopen jaren soortgelijk beleid is gevoerd betreffende het verminderen van internationale studenten. Zij merken op dat het bedrijfsleven in Denemarken aan de bel heeft getrokken bij het nationale parlement, gezien zij zich grote zorgen maakten over het verdienvermogen van het land. Op basis van welke gronden verwacht de regering dat eenzelfde

scenario zich niet in Nederland gaat ontvouwen als gevolg van de Wet internationalisering in balans?

2. Aanleiding en achtergrond

2.1 Aanleiding

De leden van de VVD-fractie delen de opvatting dat internationalisering van het hoger onderwijs van groot belang is voor de Nederlandse samenleving en (kennis)economie, onderwijsinstellingen en studenten. Deze leden willen daarbij wel de kanttekening plaatsen dat de toegevoegde waarde van internationalisering niet in elke studierichting en op elke plaats hetzelfde is. Zo zijn er grote verschillen in de stayrate. Waar de stayrate volgens Nuffic in de studierichting wo-techniek 40,3% is, is dat slechts 17,5% in de richting wo-Gedrag en maatschappij. Is de regering het ermee eens dat dit een gedifferentieerde aanpak vergt?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de toenemende internationale instroom zal druk zetten op het stelsel, door bijvoorbeeld grote vraag naar en werkdruk voor docenten en een grotere vraag naar voorzieningen zoals gebouwen en laboratoria. Deze leden maken zich zorgen over de gevolgen voor de kwaliteit van ons onderwijs. Kan er worden geschetst, wanneer deze wet niet wordt aangepast, bij welke aantallen internationale studenten de gevolgen zoals beschreven merkbaar zijn?

De leden van de VVD-fractie lezen dat diverse instellingen, met name in het wetenschappelijk onderwijs, het signaal afgeven dat de absorptiecapaciteit bereikt is op diverse locaties en bij verschillende instellingen en opleidingen. Dat de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten in het gedrang lijkt te komen en dat daarbij ook het steeds moeilijk wordt om huisvesting te vinden. Deze leden maken zich zorgen over de neveneffecten van de grote internationale toestroom op het voorzieningenniveau op onze grote steden voor Nederlandse studenten, denk aan huisvesting. Kunnen deze maatschappelijke effecten worden gekwantificeerd?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen een brede analyse van zowel de waarde van internationalisering in het onderwijs als de negatieve effecten die gepaard zijn gegaan met de grote groei van het aantal internationale studenten, zoals druk op onderwijsinstellingen en de druk op de woningmarkt. Tegelijkertijd zijn de doelen van het wetsvoorstel beperkter gesteld en heeft het wetsvoorstel bijvoorbeeld expliciet niet als doel de druk op de studentenhuizenmarkt te verlichten. Waarom heeft de regering ervoor gekozen om doelen als deze niet mee te nemen in het wetsvoorstel, terwijl deze wel degelijk een rol spelen in de discussie? Deze leden vragen de regering op welke wijze de regering de druk die op de voorzieningen (zoals studentenhuishuisvesting) wil verlichten, als dat niet met dit wetsvoorstel is.

2.2 Aanverwante beleidsdossiers

De leden van de VVD-fractie lezen dat het Ministerie van OCW in gesprek blijft met andere departementen over die andere kwesties. Deze leden geloven in een nauwe samenwerking tussen OCW, SZW en EZK, omdat ons onderwijs en de economie van de toekomst op elkaar moeten aansluiten. Is de regering van mening dat in gesprek zijn voldoende is om deze transitie te kunnen begeleiden?

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat de omkeerregeling in het mbo aanvankelijk onderdeel was van onderhavig wetsvoorstel, maar dat deze na het advies van de Afdeling Advisering van de Raad van State uit het wetsvoorstel is geschrapt. Is de regering nog steeds voornemens

de omkeerregeling in te voeren en zo ja, kan de regering de planning hierover delen?

2.3. Europese context

De leden van de VVD-fractie zijn kritisch op aanvullend Europees beleid om diploma-mobiliteit te verhogen, omdat dat kan betekenen dat de bestaande onbalans tussen uitgaande en inkomende studenten alleen maar verder wordt versterkt. Deelt de regering deze opvatting? Deze leden lezen daarnaast in de memorie van toelichting dat landen als Oostenrijk en België (Wallonië) binnen Europese regelgeving numeri fixi mogen stellen op het aantal internationale studenten. Is deze mogelijkheid ook voor het Nederlandse stelsel uitgewerkt? Indien dit niet het geval is, kan de regering hier nog aanvullend toe overgaan, bijvoorbeeld voor opleidingen met een capaciteitsbeperking waar in Nederland arbeidsmarkttekorten voor zijn?

2.4. Wet taal en toegankelijkheid (WTT)

De leden van de D66-fractie constateren dat de omkeerregeling niet in de Wet internationalisering in balans staat in tegenstelling tot het eerdere wetsvoorstel Wet Taal en toegankelijkheid. Deze leden constateren dat dit iets is waar het mbo-sector al jaren om vraagt. Deze leden zijn van mening dat het de toegankelijkheid van het mbo bevordert voor mensen die niet hun hele schooltijd in het Nederlands hebben doorgebracht, zoals vluchtelingen en kinderen van internationale werknemers. Zij vragen de regering waarom de omkeerregeling geen onderdeel is van de wet. De leden van de D66-fractie constateren dat de regering het aannemelijk acht dat de instroom van internationale studenten stijgt naar aanleiding van de bijstelling van de urennorm. Deze leden vragen de regering deze stelling te onderbouwen. Daarnaast vragen zij welke juridische ruimte er is voor maatwerk met het oog op toegankelijkheid van het Nederlandse stelsel voor internationale studenten met een lager inkomen.

De leden van de SGP-fractie vragen een nadere toelichting op het argument om de WTT in te trekken, namelijk dat ruimere mogelijkheden wenselijk waren en dat daarom meteen na inwerkingtreding van de WTT aanvullende wetgeving nodig zou zijn geweest. Deze leden constateren dat hierdoor zeker twee jaren zijn verstreken zonder dat instellingen extra mogelijkheden hebben voor beperking van de instroom, waardoor de problematiek is verergerd. Waarom lag het niet voor de hand om instellingen zo snel mogelijk een eerste instrumentarium in handen te geven en daarnaast zo snel mogelijk te werken aan verdere uitbreiding? De leden van de SGP-fractie hebben de indruk dat aan de keuze om de toets op taal te verplaatsen naar de sfeer van doelmatigheid aanmerkelijke bezwaren kunnen kleven, juist ook met het oog op de kwaliteit en toegankelijkheid van alle studenten. Immers, een wettelijke norm zoals opgenomen in de WTT betekent dat elke instelling aan dezelfde kaders geboden is en elke student daaraan zekerheid kan ontnemen, terwijl het kader van doelmatigheid ertoe kan leiden dat instellingen op grond van onderlinge afspraken tot een onevenwichtige spreiding over het land kunnen komen. Deze leden vragen een reflectie op de door de regering beoogde verschuiving en de rol die het belang van studenten daarin speelt. Zij vragen daarbij een reactie op het voorbeeld dat een specifieke opleiding, die onder vrijwel gelijke omstandigheden door twee instellingen wordt aangeboden, slechts in de uithoeken van het land aanwezig is en wat het perspectief van doelmatigheid dan betekent. Kan het bijvoorbeeld zo zijn dat een student uit Groningen genoeg moet nemen met een Engelstalige opleiding, omdat in Maastricht al een Nederlands-talige variant beschikbaar is of weegt het Nederlands dan zo zwaar dat

beide opleidingen in beginsel in het Nederlands aangeboden moeten worden? Hoewel de overwegingen van doelmatigheid te begrijpen zijn, menen deze leden dat de regering doorschiet van het ene uiterste in het andere door te stellen dat niet langer de kwaliteit van de opleiding voor de student centraal staat voor wat betreft de taal, maar het belang van de samenleving.

2.5. Begrotingsstaten OCW 2024 en invoeren capaciteitsfixus bachelor of ad-opleiding

De leden van de D66-fractie maken zich net zoals veel docenten, studenten en onderwijsbestuurders ernstig zorgen over de in het hoofdlijnenakkoord aangekondigde bezuiniging op de instroom van internationale studenten die oploopt tot maar liefst € 293 miljoen structureel. Universiteiten stellen dat deze bezuiniging zó ver gaan, dat ook Nederlandse studenten en het Nederlandstalig onderwijs worden geraakt. Bijvoorbeeld omdat onderwijsgebieden verdwijnen en internationale staf vertrekt en het onderwijsaanbod daardoor verschaalt. Aangezien € 293 miljoen een zeer specifiek bedrag is, lezen deze leden graag de specifieke onderbouwing van hoe deze besparing behaald wordt. Zij vragen of de regering kan toelichten op basis van welke aannames en berekening de financiële besparingen uit het hoofdlijnenakkoord van € 29 miljoen in 2026, oplopend tot structureel € 293 miljoen, zijn gebaseerd. De leden van de D66-fractie vragen of deze Wet internationalisering in balans en de onderliggende regelgeving ertoe gaat leiden dat deze taakstelling gaat worden gehaald. Deze leden vragen de regering wat zij met deze taakstelling gaat doen als dit niet haalbaar is met het huidige pakket van maatregelen. Tot slot vragen zij of de regering een inschatting kan maken van de bredere effecten op de economie als er voor € 293 miljoen wordt bezuinigd op internationale studenten op basis van eerder onderzoek hierover van het CPB en Nuffic.

3. Probleem- en doelstelling

De leden van de D66-fractie vrezen dat er met de Wet internationalisering in balans te veel generieke maatregelen worden genomen voor specifieke knelpunten. Deze leden delen daarbij de kritiek van de Onderwijsraad en het Adviescollege toetsing regeldruk. Zij vragen de regering een overzicht te geven van de concrete knelpunten en problemen van internationalisering waar dit wetsvoorstel een oplossing voor is, uitgesplitst per regio, stad, instelling, opleiding en sector. De leden van de D66-fractie vragen de regering om aan te geven wat zij precies bedoelt met «absorptiecapaciteit» van regio's en onderwijsinstellingen.³⁸ Daarnaast vragen zij waar de regering verwacht dat er de aankomende jaren aanvullende knelpunten zullen ontstaan.

De leden van de D66-fractie vragen de regering wat zij verstaat onder het «wenselijke resultaat voor een betere balans» en wat wordt bedoeld met «specifieke ontwikkelingen».³⁹ Deze leden lezen dat de regering stelt dat dit wetsvoorstel expliciet niet bedoeld is om de druk op de studentenhuisvestingsmarkt te verlichten. Zij vragen daarom welke specifieke knelpunten dit wetsvoorstel precies aan wil pakken.

De regering stelt dat de instroom de afgelopen jaren aanzienlijk is gegroeid. De leden van de D66-fractie vragen de regering toe te lichten uit welke landen de studenteninstroom sterk is gegroeid. Daarnaast vragen deze leden of er in de landen waarvan de instroom de afgelopen jaren

³⁸ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 37 en 39.

³⁹ Kamerstukken II 2023/24, 36 555, nr. 3, p. 38 en 49.

sterk is gestegen nog steeds expliciet studenten worden geworven. Tevens vragen zij de regering welke acties zijn ondernomen om met deze landen afspraken te maken over internationale mobiliteit. Daarnaast vragen de leden van de D66-fractie de regering om een helder overzicht te geven van de instroomcijfers, absolute en relatieve studentenaantallen per vakgebied, instelling en sector (mbo, hbo en wo). Daarnaast vragen deze leden uit welke landen de instroom de afgelopen jaren niet (of nauwelijks) is toegenomen of zelfs is afgenomen. Heeft de regering een verklaring voor deze stabiele en/of lagere instroom uit deze landen?

3.1. Taal

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat voorzien is in uitzonderingen op de hoofdregel dat opleidingen in het Nederlands of het Fries zullen worden verzorgd. Het valt deze leden op dat onderwijsinstellingen zich afvragen of de geboden uitzonderingsmogelijkheden voldoende tegemoet zullen komen aan in de praktijk levende problemen. Kan bijvoorbeeld een uitzondering gemaakt worden voor opleidingen met het oog op grote tekorten op de arbeidsmarkt? Natuur- en Technische wetenschappen bijvoorbeeld zijn onmisbaar voor de Nederlandse kenniseconomie en de strategische onafhankelijkheid van de Nederlandse maakindustrie en het Nederlandse potentieel schiet simpelweg tekort om in de aspiraties te voorzien, zo horen deze leden. Ligt het onder deze omstandigheden niet voor de hand om op praktische overwegingen af te zien van een verbod op anderstalig onderwijs?

Daarnaast vragen de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie of dit wetsvoorstel voldoende tegemoet kan komen op de regionale verschillen. Dat er knelpunten rond internationalisering bestaan wordt niet betwist, maar de knelpunten verschillen dusdanig per regio, dat de vraag opdoemt of de voorgestelde maatregelen wel een maatgerichte oplossing faciliteren. In hoeverre is de definitieve uitwerking van het onderhavige wetsvoorstel en de daarin opgenomen toets anderstalig onderwijs in lijn met de maatregelen die onderwijsinstellingen zélf al willen nemen in het kader van zelfregie? Wat vindt de regering van de (ook door de Raad van State voorgestelde) benadering om onderwijsinstellingen zélf oplossingen te laten genereren en de taaltoets als ultimum remedium achter de hand te houden? Dit klemt te meer nu het ernaar uitziet dat niet uit te sluiten valt dat de taaltoets tweetalige opleidingen als ondoelmatig beschouwt zonder rekening te houden met beschikbaarheid van voldoende Nederlandstalig onderwijspersoneel. In de memorie van toelichting geeft de regering er blijk van deze belangrijke uitdaging naar het oordeel van deze leden ten onrechte expliciet niet te willen honoreren in de doelmatigheidsbeoordeling. Graag ontvangen deze leden een reactie en een toelichting welke concrete gevolgen deze opvatting voor het feitelijke voortbestaan van opleidingen en tracks kan hebben.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de brede afweging over onderwijstaal beter past bij de overheid dan bij vakgenoten. Deze leden vragen de regering hoe deze uitspraak zich verhoudt tot het wetsvoorstel, waarin de initiële afweging voor taalbeleid juist altijd bij instellingen wordt gelaten. De leden van de VVD-fractie lezen eveneens dat het EU-recht het maken van onderscheid tussen EU-onderdanen niet toestaat. Hoe verhoudt zich dat tot de numeri fixi op internationale studenten die bijvoorbeeld in Oostenrijk en Wallonië zijn ingesteld? Onder welke voorwaarden zijn daarmee uitzonderingen mogelijk?

De leden van de VVD-fractie lezen terug dat de regering van mening is dat op hogescholen en universiteiten aandacht voor de Nederlandse taalvaardigheid voor alle studenten van belang is. Daarnaast is taal één van de belangrijkste factoren die bijdraagt aan verbinding aan Nederland. Deze leden zijn benieuwd in hoeverre gekwantificeerd kan worden dat

wanneer hogescholen en universiteiten het Nederlandse vak verplicht stellen op anderstalige opleidingen dit een positief gevolg heeft voor de stayrate en de binding met stad- en dorpsgenoten.

De leden van de VVD-fractie delen het oordeel van de regering dat taalbeleid van de instelling niet vrijblijvend mag zijn en tot concrete resultaten moet leiden. Om welke redenen is gekozen om deze afspraken te maken in een bestuurlijk akkoord? Zou het niet logischer zijn om bijvoorbeeld in lagere regelgeving uit te werken wat concreet van instellingen verwacht wordt? Deze leden vinden het in ieder geval van groot belang dat (anderstalige) studenten ook duidelijk kunnen inzien wat zij van hun onderwijsinstelling mogen verwachten. Op welke manier gaat deze duidelijkheid gecreëerd worden als dit niet in regelgeving wordt vastgelegd? Kan de regering daarnaast aangeven welke afspraken zij voornemens is te maken met onderwijsinstellingen?

De leden van de NSC-fractie lezen dat de Raad van State zorgen uit over het gelijktrekken van hbo- en wo-instellingen. Daarbij komt dat er binnen het hbo aanzienlijk minder buitenlandse studenten zijn, alhoewel dit voor een aantal hogescholen niet op gaat. Naar aanleiding van die achtergrond vragen deze leden hoe de regering rekening wil houden met de verschillen tussen hbo- en wo-instellingen.

De leden van de NSC-fractie constateren dat deze wet voornamelijk gaat over bacheloropleidingen. Daarom vragen deze leden of er in het stelsel gericht ruimte moet worden gemaakt voor Nederlandse masteropleidingen rondom onderwerpen van nationaal belang. Masteropleidingen blijven nu bijna volledig buiten de reikwijdte van deze wet. Daarbij vragen zij ook hoe de regering de mogelijkheid beziet om masteropleidingen, waarvan er veel worden aangeboden of waarvan de afgestudeerden vaak in Nederland werken, ook in het Nederlands aan te bieden.

De leden van de NSC-fractie constateren dat het masteronderwijs nu voor 80% in het Engels wordt aangeboden, wat betekent dat er in het masteronderwijs niet of nauwelijks gebruik kan worden gemaakt van Nederlandse bronnen. Ook betekent dit dat er weinig scriptieonderzoeken kunnen worden gedaan naar onderwerpen die van groot nationaal belang zijn, noch dat onderwerpen als jeugdzorg, Gronings Gas of toeslagen onderdeel kunnen uitmaken van de vakken. Daarom vragen deze leden aan de regering of het op deze terreinen bevorderlijk kan zijn om in Engelstalige masteropleidingen een stage en/of scriptie in het Nederlands te faciliteren, zodat de studenten meer ervaring kunnen opdoen in de Nederlandse samenleving en bij werkgevers van de Nederlandse overheid en belangenorganisaties. Daarbij vragen zij ook of het in anderstalige bachelor- en masteronderwijs nu mogelijk is voor Nederlandstalige studenten om Nederlandstalige stages te lopen en hier ook in het Nederlands een verslag of scriptie over te schrijven of dat deze wet hier mogelijkheden voor gaat bieden.

De leden van de BBB-fractie stellen de vraag of de uitzonderingsregels niet te ruim zijn geformuleerd. Nu kunnen opleidingen een beroep doen op de uitzonderingsgronden regionale arbeidsomstandigheden, arbeidsmarkt, internationale uniciteit en internationale positionering. Deze leden vragen de regering of deze uitzonderingsregels niet preciezer en begrijpelijker geformuleerd hadden moeten worden.

De leden van de SGP-fractie krijgen uit het wetsvoorstel en bijbehorende stukken de indruk dat bij anderstaligheid vrijwel uitsluitend gedacht wordt aan het Engels als tweede taal. Die benadering is, zeker binnen de context van hoger onderwijs en onderzoek, een magere invulling van het belang van meertaligheid. Het doet bijvoorbeeld te weinig recht aan de belangrijke rol van buurtalen. Deze leden vragen of en hoe de regering actief wil

bijdragen aan een zo ruim mogelijke uitwerking en opvatting van meertaligheid, zowel in beleid als in (de uitwerking van) wetgeving. De leden van de SGP-fractie vragen of de regering wil beschrijven wat het inhoudelijke verschil is tussen uitdrukingsvaardigheid en taalvaardigheid. Ziet de uitdrukingsvaardigheid op schrijven en spreken en omvat taalvaardigheid bijvoorbeeld ook leesvaardigheid of heeft de regering een andere bedoeling voor ogen?

3.2. Fixusmaatregelen

De leden van de VVD-fractie lezen dat de regering concludeert dat de toegankelijkheid voor de opleiding voor Nederlandse en EER-studenten nog niet onder druk staat. Waar baseert de regering dat op? Is de regering van mening dat toegankelijkheid van het onderwijs bijvoorbeeld ook onder druk kan staan door een tekort aan studentenhuysvesting? Betekent dit ook dat, naar mening van de regering, een fixus op niet-EER-studenten nog niet ingezet mag worden door instellingen?

De leden van de SGP-fractie vragen hoe het te verenigen is met het uitgangspunt van zelfregie dat de noodfixus in het wetsvoorstel beperktere mogelijkheden biedt dan die in het wetsvoorstel WTT. Deze leden vragen waarom in het voorliggende wetsvoorstel de noodfixus op voorhand eenmalig is, terwijl de WTT de mogelijkheid van herhaling openliet. Bovendien vragen zij waarom materiële criteria zijn toegevoegd voor het instellen van de noodfixus, waardoor de instelling moet aantonen dat een ernstig risico voor de kwaliteit van het onderwijs ontstaat. Waarom wordt het nu noodzakelijk geacht dit criterium expliciet te verankeren?

3.3. Regievoering

De leden van de VVD-fractie willen de regering in herinnering brengen dat in eerdere Kamerbrieven werd gesproken over een zogenaamd «regie-orgaan». In de uitwerking in dit wetsvoorstel lijkt niet te worden voorzien in een apart orgaan dat regievoering als verantwoordelijkheid heeft. Deze leden onderschrijven het belang van zelfregie door instellingen, maar zijn van mening dat dit deels aangevuld dient te worden met een vorm van landelijke regie. Op welke manier wordt hieraan invulling gegeven? Waarom heeft de regering besloten niet langer te kiezen voor de invulling van een regie-orgaan? Is een regie-orgaan in de toekomst wenselijk?

De leden van de NSC-fractie merken op dat Nederland op de lange termijn behoefte houdt aan hoog gekwalificeerd personeel voor onze economie. In welke mate bevordert deze wet de «stayrate» van internationale studenten? Welke andere maatregelen kunnen de stayrate bevorderen? Hoe kunnen instellingen ervoor zorgen dat Nederlandse en internationale studentenpopulaties meer gemengd raken en internationale studenten in brede zin meer contact krijgen met de Nederlandse maatschappij?

De leden van de BBB-fractie hechten er belang aan dat bestuurders zelf verantwoordelijkheid nemen. Als voorbeeld wijzen deze leden naar de Vereniging Hogescholen die maatregelen hebben afgesproken onder de noemer zelfregie. Dit zijn bindende afspraken om te zorgen dat de buitenlandse instroom niet toeneemt. Daar waar studenten hard nodig zijn voor een tekortsector of de regionale arbeidsmarkt, kan daarmee rekening gehouden worden.

De leden van de CDA-fractie merken op dat het hoger onderwijs al jaren een stabiele instroom van internationale studenten heeft en veel minder Engelstalige opleidingen dan in het wetenschappelijke onderwijs. Waarom

vindt de regering het dan toch van belang een verplicht doelmatigheidsregime in het hbo in te voeren?

Het doet de leden van de SGP-fractie deugd dat de regering niet op microniveau wil sturen op de inrichting van het onderwijs. De bestuurlijke verantwoordelijkheid berust bij de instellingen. Toch bekruipt deze leden het gevoel dat het voorstel voor de toets anderstalige onderwijs en het concept van de uitwerking wel degelijk van een zeker microniveau getuigen. Vanuit de sector is ook te vernemen dat een omvangrijk en bureaucratisch systeem ontstaat, waarvan de criteria moeilijk toetsbaar zijn en snel tot ongerechtvaardigde ongelijkheid kunnen leiden. De Onderwijsraad betwijfelt of de toets uitvoerbaar is. Deze leden vragen hoe de regering dergelijke signalen weegt en in hoeverre een heroverweging gepast kan zijn.

4. Inhoud van het wetsvoorstel

4.1 Traject

De leden van de VVD-fractie lezen dat de regering het niet de bedoeling acht dat aparte fixi gaan gelden voor afstudeerrichtingen binnen een opleiding. Deze leden willen de regering vragen nog te verduidelijken of een (gedeeltelijk) gemeenschappelijk eerste jaar daarmee ook gelijk uitsluit dat twee stromen binnen een opleidingen worden gezien als verschillende trajecten.

De leden van de D66-fractie vragen de regering waarom zij ervoor heeft gekozen om alleen anderstalige trajecten te registreren in plaats van alle trajecten. Deze leden zijn van mening dat de wildgroei aan trajecten het beeld van aanbod in het onderwijsstelsel vertroebelt en sturing moeilijker maakt. Deze leden wijzen daarbij op de kritiek van de Onderwijsinspectie uit 2023 waar zij stellen dat geen enkele organisatie, de NVAO noch de Onderwijsinspectie noch andere actoren, een goed landelijk beeld kunnen geven van de opleidingskwaliteit in het hbo en wo. Deze leden zijn van mening dat dit wetsvoorstel een goede kans biedt om meer inzicht te geven in het stelsel. Zij vragen de regering hierop te reflecteren en de registratie van alle trajecten te heroverwegen.

De leden van de SGP-fractie vragen een toelichting op het element studieduur in de definitie van traject, waarvan geregeld wordt dat het aantal studiepunten gelijk moet zijn aan die van de opleiding als geheel. Het zou volgens deze leden logisch kunnen lijken dat een traject juist minder studiepunten bevat dan de opleiding als geheel, aangezien het traject een programma is binnen de opleiding. Zij vragen de regering de betekenis van het voorstel te illustreren aan de hand van een praktisch voorbeeld.

4.2 Taalbeleid van de instelling

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben vragen over de besluitvorming binnen onderwijsinstellingen om onderwijs in een andere taal te verzorgen. Met de regering zijn deze leden van mening dat het taalbeleid binnen een onderwijsinstelling moet kunnen rekenen op draagvlak onder studenten en docenten. De centrale medezeggenschap moet daarom voortaan instemmen met het toekomstige taalbeleid van de onderwijsinstelling en wijzigingen van de Onderwijs- en Examenregeling. Deze leden vragen de regering waarom niet is gekozen om de medezeggenschap ook te betrekken bij de gevolgen van deze wet voor het personeel bij beëindiging van anderstalige opleidingen. Zij vragen de regering om te waarborgen dat de medezeggenschap ook instemmings-

recht krijgt bij flankerend beleid, zoals recht op scholing in de Nederlandse taal, redelijke termijnen of andere (arbeidsrechtelijke) aspecten. Daarnaast vragen deze leden de regering waarom niet op alle niveaus van medezeggenschapsraden invloed op het taalbeleid van instellingen, opleidingen en tracks wordt ingevoerd.

De leden van de D66-fractie constateren dat het aantal numerus fixus op een traject en maximering van het aantal plaatsen voor niet-EER-studenten zullen worden geregistreerd. Deze leden lezen dat de regering het instellen van noodfixi vanwege het uitzonderlijke en eenmalige karakter niet gaat registreren, maar moet wel worden gemeld aan de Minister. Deze leden vinden de noodfixus een vergaand en ingrijpend instrument. Zij vragen de regering of de Minister de Kamer daarom jaarlijks kan informeren over de toepassing van deze noodfixi. De leden van de D66-fractie lezen dat instemmingsrecht van de medezeggenschap vereist is op het taalbeleid. Deze leden zijn hier voorstander van en complimenteren de regering voor dit voorname. Zij vragen of de regering verwacht dat de kaders van dit instemmingsrecht duidelijk genoeg zijn voor de medezeggenschap. De leden van de D66-fractie vragen hoe de regering ervoor gaat zorgen dat de medezeggenschap in staat zal worden gesteld om deze nieuwe taak goed uit te voeren. Deze leden vragen de regering waarom zij de eisen aan de gedragscode niet zo heeft verscherpt dat handhaving door de Onderwijsinspectie wel mogelijk was geweest.

De leden van de SGP-fractie constateren dat het voorgestelde taalbeleid geen aandacht schenkt aan de vraag welke afwegingen gemaakt worden ten aanzien van opleidingen waarvoor geen aanvraag voor anderstaligheid wordt gedaan. Het betekent dat niet expliciet rekenschap gegeven hoeft te worden van het derde deel van een opleiding dat in een andere taal gegeven kan worden, terwijl de noodzaak daarvoor niet altijd aanwezig is. Deze leden vinden dit een verschraving ten opzichte van de huidige verplichte gedragscode, hoezeer zij de bezwaren tegen de gedragscode begrijpen. Zij vragen waarom de regering niet in algemene zin in het taalbeleid tot uitdrukking brengt dat instellingen het afwijken van het Nederlands als voertaal altijd moeten motiveren, behoudens de situaties van evidente doelmatigheid. Deze expliciete vermelding kan namelijk ook van betekenis zijn voor het interne gesprek binnen de instellingen en de positie van docenten en studenten.

4.3 Toets anderstalig onderwijs

De leden van de NSC-fractie constateren dat deze wet veel onderliggende maatregelen bevat, waaronder de AMvB inzake de toets anderstalig onderwijs. Daarom vragen deze leden of alle betrokken AMvB's een voorhangprocedure hebben en of dit een lichte of een zware voorhang is. De leden van de NSC-fractie lezen dat onderwijsinstellingen de mogelijkheid hebben om een geclusterd voorstel aan de Minister van OCW voor te leggen. Ook lezen deze leden dat hogescholen en universiteiten gehoor hebben gegeven aan de oproep tot zelfregie en samen hebben gekeken naar herverdelingsoperaties. Daarom vragen zij hoe deze wet gaat samenhangen met het proces rondom zelfregie. Welke maatregelen of veranderingen zijn er in het zelfregietraject ingevoerd die aansluiten of parallel lopen aan wat deze wet beoogt? De leden van de NSC-fractie lezen dat het internationale profiel van een instelling ook mee kan spelen in de afweging of een anderstalige opleiding doelmatig is. Deze leden vragen daarbij wanneer een instelling een internationaal profiel heeft en is dit bepaald per studie of per instelling.

De leden van de NSC-fractie constateren dat in de toets anderstalig onderwijs een van de doelmatigheidscriteria tekorten op de arbeidsmarkt is. Deze leden constateren dat er in een groot aantal sectoren arbeidsmarkttekorten bestaan, dat er meer vacatures zijn dan werkzoekenden en dat dit naar verwachting ook de komende jaren zal blijven. Bovendien hebben niet alle sectoren een duidelijke bijbehorende opleiding: afgestudeerden van grote bacheloropleidingen, zoals psychologie, communicatiewetenschappen, bedrijfskunde en bestuurskunde kunnen in een groot aantal sectoren gaan werken. Daarom vragen zij wat «uitzonderlijk groot» betekent in deze criteria en of het mogelijk is om deze arbeidsmarkttekorten te preciseren, bijvoorbeeld om de internationale competitie rondom talent hier beter bij te betrekken.

De leden van de NSC-fractie vragen of er nu in deze wet voldoende is geregeld voor de internationale docenten en ander personeel met vaste contracten die momenteel de Nederlandse taal niet machtig zijn. Het is van groot belang dat alle instellingen en docenten genoeg tijd krijgen om deze omslag te maken. Het wetsvoorstel stelt dat alle veranderingen als gevolg van deze wet een «redelijke termijn» moet worden gegeven. Wat verstaat de regering onder een redelijke termijn? Wordt hierin ook rekening gehouden met de internationale werknemers? Op welke manier gaan instellingen hun internationale personeel ondersteunen in het leren van de taal en het geven van vakken in het Nederlands? Welke middelen hebben zij hiervoor nodig en is hier genoeg capaciteit voor?

De leden van de NSC-fractie merken op dat op individueel verzoek van een student een instelling toestemming kan verlenen om tentaminering in een andere taal te laten plaatsvinden ten behoeve van de individuele profilering. Wat verstaat de regering hieronder? Wanneer moet er ruimte worden geboden voor individuele profilering en hoe wordt dit vormgegeven?

De leden van de D66-fractie constateren dat de toets anderstalig onderwijs is gericht op doelmatigheid van onderwijsaanbod. Deze leden vragen de regering waarom er niet voor is gekozen om onderwijskwaliteit en toegankelijkheid ook mee te wegen in de toets. Deze leden constateren dat de universiteiten in totaal nu al bij 27 opleidingen een numerus fixus gaan instellen. Zij vragen de regering om hoeveel meer (Nederlandse) studenten hierdoor te maken krijgen met een numerus fixus. Daarnaast vragen deze leden de regering hoe zij de toegankelijkheid en doorstroom van deze opleidingen borgt voor Nederlandstalige studenten en voor hoeveel van deze opleidingen is een Nederlandstalige track beschikbaar is. Tot slot vragen zij de regering een inschatting te maken van het aantal Nederlandse studenten dat in de toekomst te maken zal hebben met een numerus fixus van een Engelstalige bachelor.

De leden van de D66-fractie constateren dat de regering stelt dat het omzetten naar Nederlandstalige trajecten uitvoerbaar is, mits er voldoende Nederlandstalige docenten zijn. Deze leden vinden dit een zorgwekkende uitspraak gezien de brede arbeidsmarkttekorten in Nederland. Zij vragen de regering of er voldoende Nederlands talent (professoren, postdocs en promovendi) zijn om de te verwachten vraag in onderwijs en onderzoek op te vullen. Daarnaast vragen deze leden of de regering inzicht kan geven in de percentages Nederlandse promovendi per discipline. Tot slot vragen zij de regering welke mogelijkheden er zijn om in de toets anderstalig onderwijs meer rekening te houden met de beschikbaarheid van Nederlandse docenten.

De leden van de D66-fractie lezen dat de regering er ook op rekent dat instellingen internationale docenten gaan bijscholen om in het Nederlands les te geven. Deze leden vragen de regering wat zij op dit vlak verwacht. Hoeveel internationale docenten zullen bijscholen om in het Nederlands les te geven? Deze leden constateren dat studenten, docenten en bestuurders bezorgd zijn over het mogelijke vertrek van topdocenten

en wetenschappers uit het Nederlandse publieke onderwijs en onderzoek. Hoeveel internationale docenten zullen moeten vertrekken naar aanleiding van dit wetsvoorstel? Wat verwacht de regering hierbij met het oog op de kwaliteit van het onderwijs? Wat verwacht de regering het omzetten van opleidingen naar het Nederlands voor de aantrekkelijkheid van Nederland voor internationale topwetenschappers?

De leden van de D66-fractie lezen dat de toets anderstalig onderwijs ook zal gelden voor associate degrees, deeltijd en duale varianten van een opleiding of traject. Deze leden vragen de regering welke probleemstelling hier precies onder ligt. Zij vragen de regering of de aanvullende regelgeving voor deze opleidingen raakt aan specifieke knelpunten bij opleidingen, instellingen of regio's. Hoeveel studenten volgen deze opleidingen, in welke steden en in welke vakgebieden en waarom is het noodzakelijk om het beleid daaraan te scherpen? Deze leden constateren dat er voor het taalbeleid specifieke uitzonderingen worden gemaakt voor taalopleidingen en *joint degrees*. Deze leden vragen waarom er niet meer uitzonderingen zijn gemaakt en vraagt de regering welke uitzonderingen zij ook heeft overwogen in het proces van het schrijven van deze wet. Deze leden vragen de regering expliciet te onderbouwen waarom University Colleges en kleinschalig en intensief onderwijs niet zijn uitgezonderd.

De leden van de D66-fractie lezen dat de regering het niet aannemelijk acht dat de kwaliteit van het onderwijs of de internationale concurrentiepositie in het geding komt door de uitvoering van de voorgestelde maatregelen. Deze leden nemen aan dat daar een analyse onderligt van welke opleidingen zullen sluiten. Zij constateren dat de onderliggende algemene maatregel van bestuur en regeling van de toets anderstalig onderwijs inmiddels bekend is. Deze leden vragen de regering daarom om de Kamer inzicht te geven in de effecten van de toets anderstalig onderwijs. Wat is het verwachte effect van de toets anderstalig onderwijs en daarmee de verwachte afname van de instroom per sector, per instelling en per regio? Wat zal het effect daarvan zijn op de bekostiging van individuele instellingen? Welke sectoren worden hierdoor relatief het meest geraakt? Wat verwacht de regering specifiek voor de relatieve afname voor de sociale- en geesteswetenschappen?

De leden van de D66-fractie merken op dat de Universiteit Maastricht serieuze krimp van de universiteit en van Zuyd Hogeschool verwacht wanneer de regels met betrekking tot taalbeleid worden aangescherpt. Deze leden vragen hoe de regering kijkt naar de waarschuwing uit Limburg en wat de regering verwacht voor alle andere economische regio's. Zij constateren dat een van de redenen is dat instellingen een opleiding of traject een andere taal mogen verzorgen als is aangetoond is als dit doelmatig is met het oog op regionale omstandigheden én er ruimte voor is in relatie tot het geheel aan voorzieningen. Deze leden zien hierin een tegenstrijdigheid: door de algemene doelmatigheidseis kunnen regio's alsnog geraakt worden. Zij vragen de regering of zij dit risico ook ziet en waarom er is gekozen voor deze stapeling van eisen.

De leden van de D66-fractie voorzien dat de teruglopende bekostiging ook effect zal hebben op het onderzoek dat gebeurt op met name universiteiten. Kan de regering inschatten wat voor effect dit wetsvoorstel zal hebben voor de financiering van onderzoek? Kan de regering een inschatting maken van de effecten op het personeel van universiteiten en hogescholen? Daarnaast vragen de leden van de D66-fractie wat de effecten van deze bezuinigingen zijn voor onderzoek en internationale docenten en onderzoekers als de bredere bezuinigingen daarbij ook worden meegenomen.

De leden van de D66 fractie hebben naast deze algemene vragen enkele specifieke vragen over de toets anderstalig onderwijs. Welke sectoren hebben een structureel uitzonderlijk groot arbeidsmarkttekort waarvan de beheersing van de Nederlandse taal in de beroepsuitoefening niet

noodzakelijk is? In hoeverre worden bij het criterium arbeidsmarkt ook toekomstige arbeidsmarkttekorten meegenomen? In hoeverre zijn de voorspellingen van het ROA betrouwbaar genoeg gebleken om te sturen? Welke opleidingen worden op 25 kilometer van een landsgrens aangeboden? Welke onderwijsinstellingen liggen in krimpregio's? Kan de regering drie voorbeelden geven van opleidingen die vanwege unieke aard van de opleiding nodig zijn in het opleidingsaanbod van Nederland? Kan de regering drie voorbeelden geven van opleidingen die bijdragen aan de internationale positionering van Nederland?

De leden van de D66-fractie lezen dat het CDHO pleit voor zoveel mogelijk gesloten en meetbare normen. Deze leden vinden dit geen geruuststellend signaal over de manier waarop de toets anderstalig onderwijs zal worden uitgevoerd. Zij lezen dat het CDHO moet gaan oordelen over instellingsprofielen en bijdrage van onderwijs aan regio. Deze leden stellen vast dat dit moeilijk te vatten is in een gesloten en meetbare norm. Zij vragen hoe de regering hiernaar kijkt. Daarnaast vragen de leden van de D66-fractie hoe het CDHO zelf kijkt naar de toets anderstalig onderwijs. Deze leden vragen de regering wat het profiel is van de mensen bij het CDHO die deze toets gaan uitvoeren en beoordelen. Daarnaast lezen zij dat er ongeveer 350 opleidingen een aanvraag kunnen indienen van vijftien kantjes per aanvraag. Wat gaat de regering eraan doen om grote administratieve lasten voor instellingen en het CDHO te voorkomen? Deze leden vragen waarom stayrate van opleidingen geen expliciet onderdeel is van de toets anderstalig onderwijs. Tot slot vragen zij hoe het CDHO-clusters gaat toetsen gezien de criteria primair gericht zijn op individuele opleidingen.

De leden van de D66-fractie vrezen dat de kwaliteit van het onderwijs kan lijden door minder internationalisering in het onderwijs, zoals culturele diversiteit op de instelling en de international classroom. Deze leden vragen de regering expliciet te reflecteren op de kritiek van onder andere universiteiten die waarschuwen voor teruglopende kwaliteit van onderwijs. Zij vragen de regering hoe zij hierop reflecteert en wat zij van plan is om te borgen dat de internationaliseringmaatregelen geen negatief effect zullen hebben op de onderwijskwaliteit.

De leden van de D66-fractie vragen de regering wat zij ziet als een redelijke termijn voor afbouw wanneer een opleiding geen instemming krijgt voor het voortzetten van een anderstalige opleiding. Deze leden vragen wat de regering ermee bedoelt dat zij hierbij «rekening houdt met het personeelsbestand». Daarnaast vragen zij hoe er in de wet, de onderliggende regelingen en in het beleid rekening wordt gehouden met studenten die moeten afstuderen. Deze leden vragen de regering of studenten er altijd op kunnen rekenen dat ze hun opleiding kunnen afmaken.

Tot slot constateren de leden van de D66-fractie dat de eisen aan de toets anderstalig onderwijs zijn opgenomen in een AMvB en voor anderstalig onderwijs toestemming van de Minister is vereist. Deze leden zijn hier niet per definitie op tegen, maar vrezen wel politieke sturing op opleidingsaanbod. Hoe weegt regering dit risico, wat onderneemt de regering in dit pakket om dat tegen te gaan en welke aanvullende mogelijkheden ziet de regering om dit risico te beperken?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de regering het advies van de Raad van State niet overneemt om de wettekst te verduidelijken dat bij de weging van de wettelijke criteria de al dan niet beschikbaarheid van voldoende Nederlandstalig personeel betrokken kan worden. De regering stelt dat het aandeel anderstalig personeel een gevolg is van de doelmatigheid in plaats van een indicator daarvan. Dit kunnen deze leden volgen, maar zij vragen graag een reactie van de regering op het volgende; zou de beschikbaarheid van buitenlands opleidingspersoneel er in de toekomst

niet toe leiden dat een groot aantal opleidingen juist in het Engels wordt aangeboden?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat het uitgangspunt van Nederlands als opleidingstaal in onderhavig wetsvoorstel niet geldt voor de masteropleidingen. Deze leden onderschrijven de verschillen in karakter tussen bachelor- en masteropleidingen, maar merken op dat het voor veel studenten vanzelfsprekend is om na hun bacheloropleiding een master te volgen voordat ze de arbeidsmarkt betreden. In het merendeel van de gevallen is het Nederlands in de toekomstige baan van de studenten dan alsnog de voer- en schrijftaal. Zij vragen de regering toe te lichten waarom ze geen reden tot zorg ziet over de toegankelijkheid van de masteropleidingen voor Nederlandse studenten, omdat de toegankelijkheid wel een argument is voor het invoeren van de toets voor bacheloropleidingen. Deze leden vragen de regering daarbij in het bijzonder te reflecteren op de toegankelijkheid van de masteropleiding voor studenten die in de opleiding niet in het Engels hebben les gehad, of dat nu bij een hbo-bachelor of wo-bachelor was. Ook vragen zij aan de regering de rol die zelfselectie daarbij kan hebben mee te nemen. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of de regering verder kan toelichten waarom in de AMvB voor de toets anderstalig onderwijs⁴⁰ ervoor gekozen is om locaties op hemelsbreed 25 kilometer van de landsgrens met een anderstalig gebied aan te merken als grensregio. Waarom is er niet voor een ander kilometercriterium gekozen? Zo merken deze leden op dat de Rijksuniversiteit Groningen niet binnen het kilometercriterium valt, terwijl veruit het merendeel van de internationale studenten van de betreffende universiteit de Duitse nationaliteit heeft. Voor een groot deel van Duitsland is de onderwijsinstelling dan ook de dichtstbijzijnde Nederlandse universiteit, al valt de universiteit niet onder de door de regering gehanteerde definitie. De leden vragen de regering hierop te reflecteren.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen waarom de regering ervoor gekozen heeft om in de AMvB de krimpregio's te beperken tot de regio's die de regering in 2015 als zodanig heeft aangemerkt. Waarom is de selectie niet op basis van actuelere cijfers gemaakt of wordt ook voorspelde toekomstige groei of krimp in de selectie meegenomen? De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de regering verder toe te lichten wat in de AMvB wordt bedoeld met het criterium van uniciteit van de opleiding. Op welke manier wordt bepaald hoe uniek een vakgebied is? Dan denken deze leden bijvoorbeeld aan een opleiding theologie volgens de neocalvinistische traditie, die uniek is binnen de wereld en veel studenten vanuit het buitenland aantrekt. Is er in de AMvB oog voor de uniciteit voor een opleiding als deze binnen het bredere vakgebied van theologie? Ook valt te denken aan de unieke opleidingen op het gebied van de landbouw die we in Nederland kennen.

De leden van de SGP-fractie vragen waarom de regering ten aanzien van de masterfase volledig afziet van een bepaling die uitdrukking geeft aan het belang van het Nederlands. Deze leden begrijpen de inhoudelijke overwegingen van de regering ten aanzien van de master, maar naar hun mening sluit dat het opnemen van een richtingwijzer in de wet niet uit. Zij wijzen erop dat er ook altijd opleidingen zullen blijven waar het voor de hand ligt om vrijwel volledig Nederlandstalig onderwijs te geven, maar dat in het verleden is gebleken dat desondanks soms toch voor Engels werd gekozen. Hoe heeft de regering dit meegewogen? De leden van de SGP-fractie vragen de regering om een motivering voor de keuze van een externe toets op taalbeleid. Deze leden wijzen op de

⁴⁰ Overheid.nl, «AMvB en ministeriële regeling voor de toets anderstalig onderwijs», <https://www.internetconsultatie.nl/toetsanderstaligonderwijs/>

stelling van de Onderwijsinspectie uit 2018 over taalbeleid dat landelijke wetgeving voldoende richtinggevend en duidelijk moet zijn, maar tegelijkertijd moet passen bij een autonoom stelsel waarbij keuzes door professionals op de werkvloer gemaakt kunnen worden.⁴¹ Waarom is niet in lijn hiermee gekozen voor een robuustere bepaling die ertoe leidt dat het uiteindelijk aan professionals op de werkvloer is om keuzes te maken? De leden van de SGP-fractie constateren dat het voorgestelde toetsingskader een uitgebreid en fijnmazig raamwerk van criteria en overwegingen bevat die grotendeels niet objectief zijn vast te stellen. Deze leden vragen hoe de regering voorkomt dat bij de commissie een uitgebreide strijd wordt gevoerd op basis van rapporten en onderzoeken, met het risico van veel bureaucratie en frustratie.

De leden van de SGP-fractie vragen of de regering een veel eenvoudiger regeling heeft overwogen en bijvoorbeeld te volstaan met de verplichting om maximaal een derde in het Nederlands te geven en uitzonderingen slechts in evidente gevallen mogelijk te maken. Deze leden vragen de regering inzichtelijk wil maken wat de effecten zouden zijn voor het wetenschappelijk onderwijs als voor een dergelijke route zou worden gekozen.

De leden van de SGP-fractie vragen waarom de regering geen ruimte ziet om op basis van de zelfregie van het hbo de toets op anderstaligheid vooralsnog buiten toepassing te laten, te volstaan met verplicht taalbeleid en te bezien wat de ervaringen zijn met de toets bij de universiteiten om over enkele jaren de definitieve keuze te maken voor het hbo.

De leden van de SGP-fractie constateren dat in de beoogde toets vooralsnog alleen Zeeuws-Vlaanderen als krimpgebied wordt aangemerkt. Deze leden wijzen erop dat de Hogeschool Zeeland voor de gehele provincie een cruciale rol vervult, onder andere als het gaat om onderzoek, werkgelegenheid en bedrijvigheid, dat geen probleem bestaat met huisvesting van studenten en dat veel studenten afkomstig zijn uit Zeeuws-Vlaanderen. Het zou onnodige rompslomp opleveren als deze hogeschool een uitgebreide toets moet doorlopen. Ziet de regering mogelijkheden om op voorhand duidelijkheid te bieden als het gaat om zulke belangrijke keuzes die gehele provincies raken? Hoe weegt de regering hierbij de inzet voor de regio's?

De leden van de SGP-fractie constateren dat volgens het wetsvoorstel het weigeren van instemming voor anderstaligheid betekent dat de opleiding of het traject na een bepaalde termijn niet meer mag worden verzorgd. Deze leden zijn van mening dat deze regeling niet past bij de vrijheid die binnen het grondwettelijke stelsel bestaat om onbekostigd onderwijs te verzorgen. Het rechtsgevolg van weigering zou volgens deze leden moeten zijn dat na verloop van tijd geen bekostiging meer wordt verstrekt en dat het de instelling vrijstaat om de opleiding zonder overheidsbekostiging te vervolgen dan wel de opleiding Nederlandstalig te maken om voor bekostiging in aanmerking te blijven komen. Zij vragen een reactie op de keuze van de regering. Onderkent de regering dat het wetsvoorstel als een verbod gelezen kan worden?

De leden van de Volt-fractie merken op dat wanneer een anderstalige opleiding niet voldoet aan de «doelmatigheidstoets anderstalig onderwijs», de anderstalige opleiding getransformeerd wordt naar het Nederlands. Deze leden zien hierbij een risico voor de kwaliteit van het onderwijs, aangezien internationale docenten die eerst Engelstalig onderwijs verzorgden, dit nu moeten gaan doen in het Nederlands. Welke concrete maatregelen neemt de regering om de achteruitgang van de kwaliteit van het onderwijs tegen te gaan, in het geval dat internationale docenten die eerst Engelstalig onderwijs verzorgden nu in het Nederlands

⁴¹ Inspectie van het Onderwijs, 21 december 2018, «Nederlands of niet: gedragscodes en taalbeleid in het hoger onderwijs».

moeten doceren? Welke maatregelen neemt de regering om het voor internationale docenten aantrekkelijk te maken om in Nederland te blijven, vooral gezien het grote lerarentekort in het land? En hoeveel procent van de nu anderstalige docenten verwacht de regering dat er zullen vertrekken doordat zij moeten omschakelen naar het Nederlands?

4.4. Bevordering Nederlandse taalvaardigheid

De leden van de D66-fractie lezen in de tekst van de wet dat bekostigde instellingen zich «mede dienen te richten op de bevordering van de taalvaardigheid in het Nederlands van studenten». Deze leden vragen de regering op welke manier de regering deze verplichting om Nederlandse taalvaardigheid te bevorderen praktisch gaat uitvoeren en gaat handhaven. Zij vragen welke normen hiervoor worden gehanteerd en op welke manier de Onderwijsinspectie hierop zal toezien. Deze leden vragen de regering drie voorbeelden te geven hoe een uitwerking van deze plicht van instellingen er in de praktijk uit kan zien. Zij complimenteren de regering dat zij heeft afgezien van de inspanningsverplichting van taalverwerving voor studenten. Deze leden zijn van mening dat dit niet past bij de aard van het vervolgonderwijs.

De leden van de D66-fractie merken op dat de regering op basis van onderzoek van Nuffic verwacht dat een verbetering van de Nederlandse taalvaardigheid een positief effect heeft op de stayrate van internationale studenten. Deze leden constateren echter dat Nuffic stelt dat financiële ondersteuning en een professioneel netwerk nog belangrijker zijn. Welke effecten verwacht de regering naar aanleiding van het wijzigen van de urennorm voor de stayrate van internationale studenten? Welke acties onderneemt de regering op dat vlak? Op welke manier gaat de regering ervoor zorgen dat instellingen en bedrijfsleven hier een grotere rol in nemen?

De leden van de D66-fractie constateren dat de regering het taalbeleid voor niet-bekostigd onderwijs versoepelt. Deze leden begrijpen niet waarom de regering hiervoor kiest. Zij zijn van mening dat als het leren van de Nederlandse taal een effectieve maatregel is om stayrate te verhogen dit ook voor in het niet-bekostigd onderwijs een nuttige maatregel is om bij te dragen aan de tekorten op de arbeidsmarkt en het vergroten van economisch potentieel. Deze leden vragen de regering hierop te reflecteren.

De leden van de D66-fractie constateren dat het doel van het bevorderen van de Nederlandse taal voor Nederlandse studenten is om hen voldoende voor te bereiden op een Nederlandstalige arbeidsmarkt. Deze leden vragen de regering voor hoeveel procent van de arbeidsmarkt voor studenten Nederlandstalig is, mogelijk uitgesplitst voor hbo en wo.

De leden van de D66-fractie constateren dat regering inschat dat de zorgplicht voor taalbevordering van studenten instellingen ongeveer € 18,3 miljoen extra gaat kosten. Deze leden vragen waar de regering op baseert dat ongeveer 15% van de studenten gebruik zal willen maken van taalvoorzieningen. Zij lezen dat instellingen hiervoor geen extra financiële compensatie ontvangen. Deze leden zien daarin een risico voor effectieve uitrol van deze taalbevordering. Er is immers geen enkele prikkel voor instellingen om méér internationale studenten te enthousiasmeren voor Nederlandse taalles als het hen onder de streep alleen maar geld kost. Zij vragen de regering van welk geld instellingen dit moeten gaan betalen in de context van de aankomende bezuiniging. Deze leden vragen de regering een voorkeur uit te spreken over welke activiteiten instellingen moeten stoppen om deze extra opdracht uit te kunnen voeren.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat onderwijsinstellingen met dit wetsvoorstel de plicht krijgen om de Nederlandse taalvaardigheid van al hun studenten te bevorderen, maar dat er geen inspanningsverplichting

voor de studenten zelf geldt. Deze leden vragen of het in de toekomstige situatie mogelijk zou kunnen zijn dat een student zich geheel aan de activiteiten ter bevordering van de Nederlandse taalvaardigheid kan onttrekken, zonder dat de student het gewenste niveau van Nederlandse taalvaardigheid heeft? Acht de regering de maatregel dan succesvol, ondanks de plicht die bij de onderwijsinstellingen ligt? Hoe kan de regering garanderen dat de Nederlandse taalvaardigheid van de studenten significant verbetert, zonder dat er een inspanningsverplichting voor deze studenten geldt?

4.5. Numerus fixus

De leden van de PVV-fractie merken op dat bij de constitutionaliteit van de fixusmaatregel wordt uitgeweid over de eventuele schuring met het non-discriminatiebeginsel van meerdere verdragen. Het maken van onderscheid op basis van nationaliteit buiten de EER wanneer het aankomt op inschrijvingen wordt als gerechtvaardigd geacht. Betekent dit tegelijkertijd dat onderscheid maken op basis van nationaliteiten binnen de EER dus niet toelaatbaar is? En daarmee Nederland een instrument om de internationalisering tegen te gaan, ontnemt?

De leden van de NSC-fractie merken op dat dit wetsvoorstel leidt tot een mogelijke uitbreiding van de numerus fixi in het hbo en wo. Op welke wijze vindt de regering dat met deze schaarste in beschikbare plekken moet worden omgesprongen? Welke mogelijkheden zijn er om studenten te selecteren of te loten en welke voorkeuren heeft de regering ook gezien de bekende effecten van selectie op kanselijkheid en prestatiedruk? De leden van de NSC-fractie constateren dat het amendement van het lid Martens⁴² is aangenomen. Daarbij vragen deze leden wat de noodzaak is voor een numerus fixus voor trajecten binnen een opleiding en hoe deze numerus fixus zich tot dit amendement.

De leden van de D66-fractie constateren dat deze wet mogelijk maakt dat instellingsbesturen ook voor masteropleidingen een numerus fixus kan instellen. Deze leden vragen de regering waarom deze maatregel is opgenomen in dit pakket en welke probleemstelling met betrekking tot internationale studenten hiertoe leidt. Deze leden maken zich namelijk zorgen over de toegankelijkheid van masters en zien risico's voor de doorstroom. Welke masteropleidingen willen deze fixus gaan toepassen? Hoe borgt de regering dat studenten altijd de master kunnen volgen die hoort bij hun opleiding? Zij constateren dat de regering niet in beeld heeft hoeveel fixusopleidingen er in de master zijn, omdat dit niet wordt geregistreerd. Deze leden vinden dit onbegrijpelijk en verzoeken de regering hier inzicht in te creëren.

De leden van de D66-fractie vinden de noodfixus een zeer ingrijpende maatregel, met name voor studenten. De regels voor toelating tot een opleiding worden voor studenten immers tijdens het spel veranderd. Deze leden vragen de regering daarom meer duidelijkheid over de toepassing van dit instrument te geven. Bij welk percentage is sprake van een trendbreuk in aanmeldingen? Van welke knelpunten moet sprake zijn om over te gaan op een noodfixus? De leden van de D66-fractie constateren dat de regering wordt geïnformeerd over het instellen van een noodfixus. Deze leden vragen de regering hoe zij deze informatie toetst en op welke manier de Minister kan ingrijpen als deze het niet eens is met de reden voor de noodfixus. Tot slot vragen deze leden waarom de noodfixi niet worden geregistreerd.

⁴² Kamerstuk 36 410-VIII, nr. 45

4.6. Regievoering

De leden van de PVV-fractie merken op dat een opleiding Nederlandstalig is als er tenminste twee derde van de studielast in het Nederlands wordt verzorgd. Waar is dit getal op gebaseerd? Waarom niet meer of minder? Dan het belangrijkste punt voor de leden van de PVV-fractie: naast het instemmingsvereiste is het ook mogelijk om sancties op te leggen aan instellingen die de geest van de wet weigeren op te volgen, maar in plaats daarvan de letter misbruiken. In dit wetsvoorstel is er niet voor gekozen dit op te nemen, terwijl het deze leden een redelijk instrument lijkt. Wat is de reden daarvan?

De leden van de D66-fractie lezen dat de regering het van belang vindt dat onderwijsinstellingen naast de effecten voor onderwijs ook kijken naar onderzoek, huisvesting en economische belangen. Deze leden delen deze opvatting. Deze leden constateren dat in de internetconsultatie de suggestie is gedaan om onderwijsinstellingen meer verantwoordelijkheid te geven voor het huisvesten van (internationale) studenten. Zij constateren echter dat de regering in haar reactie niet expliciet ingaat op deze suggestie.

De leden van de D66-fractie vragen welke opdracht de regering ziet voor onderwijsinstellingen met betrekking tot huisvesting van internationale studenten en de opdracht die de regering ziet voor onderwijsinstellingen met betrekking tot huisvesting van Nederlandse studenten.

De leden van de D66-fractie lezen dat de regering een centrale kennisbasis gaat opzetten die informatie verschaft over internationale studenten. Deze leden zijn van mening dat dit noodzakelijke informatie is om goed beleid te maken en grip te krijgen op internationalisering en een beeld te krijgen van de precieze knelpunten. Zij vragen de regering wanneer deze informatie landelijk toegankelijk wordt gemaakt. Deze leden zijn van mening dat het noodzakelijk is dat er een scherp beeld is van de concrete problemen en knelpunten. Deze leden vragen de regering of zij het met deze leden eens is dat deze cijfers niet geaggregeerd moeten worden gedeeld maar per instelling en regio inzichtelijk moeten zijn.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Minister zich periodiek gaat laten adviseren over de trends en ontwikkelingen in het anderstalig en Nederlands aanbod, de bredere maatschappelijke impact van internationalisering en de effecten van de inzet van wettelijke maatregelen. Deze leden vragen de regering wat zij bedoelt met de «bredere maatschappelijke impact van internationalisering»? Kan de regering toelichting hoe deze adviescyclus er in de praktijk uit zal zien? Door wie zal de Minister zich laten informeren en hoe vaak? Zij constateren dat CDHO over de adviesrol zegt dat ze nog geen duidelijkheid hebben van de Minister van OCW. Kunnen deze leden hieruit opmaken dat er nog geen beleidsvoorbereiding heet plaatsgevonden?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Wet internationalisering in balans na vijf jaar zal worden geëvalueerd. Deze leden vragen de regering of zij in de tussentijd het beleid gaat bijsturen. Daarnaast vragen zij welke rol de regering ziet voor de Kamer om bij te sturen in beleid en op welke onderwerpen en momenten de Kamer zal worden geïnformeerd.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de Raad van State een verplichting tot gericht overleg in de wet voorstelt, omdat het uitgangspunt van het wetsvoorstel nu is dat instellingen per opleiding aparte aanvragen kunnen indienen. De regering heeft een clusteraanvraag aan de wet toegevoegd. Waarom heeft de regering hiervoor gekozen? De leden van de CDA-fractie kunnen de gedachtegang van de Raad van State wel volgen. Kan de regering eens uitleggen wat de meerwaarde van dit clusteroverleg is voor de onderwijsinstellingen, omdat deze leden het wetsvoorstel zo lezen dat deze instellingen uiteindelijk een eigen keuze

kunnen maken en zelfs per opleiding aparte aanvragen kunnen blijven indienen? Waarom is er niet gekozen om samenwerking dwingender in de wet op te nemen?

5. Gevolgen (met uitzondering van financiële gevolgen)

5.1. Gevolgen voor de instellingen

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen de regering waarom er wordt gekozen voor de onduidelijke definiëring van een redelijke termijn. Kan deze invulling van een redelijke termijn ook korter dan twee jaar zijn? Ziet de regering ook in dat een termijn van twee jaar voor het bijscholen van docenten alsook de wijzigingen op een zorgvuldige manier door te voeren te kort is? Is de regering het met deze leden eens dat het, vanwege de omvangrijke en lastige opdracht voor instellingen om de taal te wijzigen van een opleiding met alle praktische uitdagingen van dien, het redelijker is om een termijn van minimaal van vijf jaar te hanteren? Is de regering bereid om een minimale termijn van vijf jaar vast te leggen in de wet?

5.2. Doenvermogen en gevolgen voor studenten

De leden van de Volt-fractie lezen dat het behouden en versterken van de Nederlandse taalvaardigheid in het hbo en wo een hoofddoelstelling is van dit wetsvoorstel. Echter, deze leden vrezen dat dit ten kosten gaat van het niveau van de Engelse taalvaardigheid op het hbo en wo. Welke maatregelen neemt de regering om het niveau van de Engelse taalvaardigheid te waarborgen? Wat zouden de effecten zijn van de achteruitgang van het niveau van de Engelse taalvaardigheid op het hbo en wo voor het niveau van het Nederlandse onderwijs? En wat betekent de achteruitgang van de Engelse taalvaardigheid op het hbo en wo voor de arbeidspositie van afgestudeerden in een arbeidsmarkt die steeds meer internationaal georiënteerd is?

5.3. Gevolgen voor de uitvoering

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat zij in de memorie van toelichting geen uitwerking van de nadelige gevolgen van dit wetsvoorstel voor het personeel zien. Wat zijn de te verwachten gevolgen van dit wetsvoorstel voor personeel (zowel Nederlands als internationaal), en in het bijzonder het omzetten van opleidingen van Engels naar Nederlands? Door de uitwerking van het wetsvoorstel zal veel personeel overbodig zijn. Deze leden vrezen voor een ontslaggolf op de instellingen. Zij vragen de regering om de gevolgen van de wet, en de daarop aangekondigde bezuiniging, voor het personeel op instellingen in kaart te brengen. Hoeveel werknemers zullen door dit wetsvoorstel hun baan verliezen en wat zijn de kosten voor transitievergoedingen alsmede van-werk-naar-werk-trajecten en de kosten voor werkloosheidsuitkeringen? Is de regering bereid om hier met werkgevers en vakbonden overleg over te voeren, zodat de potentiële ontslaggolf kan worden voorkomen?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen hoe de regering het risico weegt dat opleidingen verdwijnen uit het opleidingsaanbod, omdat het financieel niet haalbaar is ze voor een beperkt aantal Nederlandstalige studenten aan te bieden. En wat zijn de gevolgen voor het wegvallen van opleidingen voor onderzoeksgebieden?

De leden van de NSC-fractie zijn benieuwd of de basisbeurs potentieel een aanzuigende werking kan hebben en onevenwichtige effecten hebben wanneer studenten ook werknemer worden. Hoeveel EU-studenten

hebben nu studiefinanciering aangevraagd? Hoe werkt het voorrangrecht hier, welke lidstaat moet het eerst uitbetalen? Op welke manier wordt het inkomen van de ouders ingeschaald voor het bepalen van de hoogte van de aanvullende beurs? Hoe wordt hier omgegaan met studenten die ook elders studiefinanciering genieten of wiens ouders aanspraak maken op kinderbijslag? Op welke manier kunnen grenseffecten zorgen voor dubbele toeslagen voor studerende kinderen?

5.4. Gevolgen voor grensregio's

De leden van de VVD-fractie willen de regering vragen welke instellingen en hoeveel (internationale) studenten volgens de huidige afbakening in de wet en in lagere regelgeving vallen onder de uitzondering voor grensregio's.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de regering niet verwacht dat de voorgestelde maatregelen een afschrikkende effect hebben op (potentiële) internationale studenten. Te lezen in het stuk is dat er maatwerk mogelijk moet blijven voor regio's en dat binnen dit maatwerk differentiatie mogelijk is voor grens- en krimpregio's. Deze leden zijn benieuwd of er verder onderscheid gemaakt kan worden tussen internationaal gerichte opleidingen, denk aan een hoge hotelschool, en een Engelstalige opleiding. In hoeverre is dit terug te lezen in het huidige beleid?

De leden van de NSC-fractie merken op dat het van belang is dat er aandacht is in deze wet voor de effecten in grens- en krimpregio's. Deze leden zien niet hoe dichtbij een universiteit of instelling bij zo'n krimpregio moet liggen om er onderdeel van uit te maken. Kan de regering hier helderheid over verschaffen?

De leden van de D66-fractie lezen dat de regering geen grootschalige dalende interesse van internationale studenten heeft bemerkt om in Nederland te gaan studeren. Hoe rijmt de regering dat met feit dat de instroom van internationale studenten in 2023 is gestabiliseerd in plaats van doorgestegen? Deze leden constateren dat de regering de zorgwekkende signalen uit de regio heeft gehoord. Zij moedigen aan dat de regering als doel stelt dat het beleidspakket geen negatieve effecten zal hebben voor de grens- en krimpregio's. Deze leden vragen de regering hoe de economic boards uit de verschillende regio's hebben gereageerd op de uitwerking van de otets anderstalig onderwijs.

De leden van de BBB-fractie lezen in het wetsvoorstel dat Zeeuws-Vlaanderen door de regering opgenomen is als krimpregio. Dit geldt niet voor Zeeland als geheel. De enige hogeschool staat echter niet in Zeeuws-Vlaanderen, terwijl deze voor die regio een belangrijke functie vervult. Gezien deze belangrijke functie en het feit dat het Centraal Bureau voor de Statistiek Middelburg en Vlissingen wel onder definitie krimpregio laat vallen, vragen deze leden de regering of het mogelijk is om heel Zeeland als regio binnen het wetsvoorstel te definiëren.

De leden van de ChristenUnie-fractie horen vanuit diverse regio's over de gevolgen die onderhavig wetsvoorstel heeft op de betreffende regio, zowel maatschappelijk als economisch. Hierbij is het karakter van de onderwijsinstelling(en) in die regio zeer bepalend. De gevolgen van deze wet kunnen per regio behoorlijk verschillen. Deze leden vragen de regering kort per provincie uiteen te zetten of, en zo ja welke maatschappelijke en economische gevolgen ze verwacht van de invoering van het wetsvoorstel.

De leden van de Volt-fractie zijn tijdens het rondetafelgesprek «Gevolgen wetsvoorstel Wet Internationalisering in balans» op de hoogte gesteld van het feit dat het wetsvoorstel veel onzekerheden creëert voor zowel

onderwijsinstellingen als omliggende regio's. Deze leden zien dat taalwijzigingen binnen specifieke programma's het sluiten van gehele onderwijsinstellingen kan betekenen met verstrekkende maatschappelijke gevolgen. Zij merken op wanneer het binnen het wetsvoorstel praktisch niet mogelijk is om een programma te wijzigen, dit het verdwijnen van wetenschappelijk onderwijs uit Zeeland kan betekenen. Heeft de regering scherp wat de specifieke gevolgen zijn van dit wetsvoorstel voor deze specifieke en andere regio's? En tot in hoeverre verwacht de regering dat de toets anderstalig onderwijs voor maatwerk zorgt, om zo te voorkomen dat deze wet verstrekkende maatschappelijke gevolgen heeft?

6. Financiële gevolgen

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen naar een preciezere onderbouwing van de financiële gevolgen van dit wetsvoorstel. Deze leden constateren dat dit wetsvoorstel forse gevolgen gaat hebben op instellingen en dan met name voor het personeel. Dit zal tot vele ontslagen leiden met daarbij behorende transitievergoedingen en van-werk-naar-trajecten alsmede kosten voor werkloosheidsuitkeringen. Deze leden vragen de regering dan ook inzichtelijk te maken wat de (financiële) gevolgen zijn van dit wetsvoorstel voor het personeel van instellingen. Hoe wordt omgesprongen met de te verwachten hoge transitiekosten door minder instroom van studenten, aanpassingskosten en het bieden van Nederlandse taalvaardigheidscursussen aan internationale studenten en medewerkers?

Tevens vragen de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie wat de huidige bestedingen van instellingen zijn ter bevordering van de Nederlandse taalvaardigheid van studenten. Deze leden constateren, net zoals de Raad van State, dat instellingen meer inzet moeten plegen om de Nederlandse taalvaardigheid van studenten te verhogen zonder daar extra budget voor te ontvangen. Zij vragen de regering inzichtelijk te maken wat de kosten voor deze extra inzet voor instellingen zijn. Het roept naar het oordeel van deze leden de vraag op of, en zo ja hoe de van onderwijsinstellingen gevraagde maatregelen in de praktijk zijn uit te voeren zonder een diepgravend inzicht in de mogelijke financiële gevolgen van deze wet.

7. Evaluatie

De leden van de NSC-fractie merken op dat na advisering van de Raad van State de omkeerregeling voor het mbo uit de wet is gehaald. Welke kansen ziet de regering om de omkeerregeling toch in te voeren? Mocht de regering de omkeerregeling alsnog als wetsvoorstel naar de Kamer sturen, welke aanpassingen zou zij daar dan in aanbrengen naar aanleiding van het advies van de Raad van State? Welke risico's heeft het als de omkeerregeling als amendement wordt ingediend bij dit wetsvoorstel en hierover wordt gestemd?

De leden van de D66-fractie herinneren de regering eraan dat in 2018 Denemarken de deur dichtzette voor internationale studenten door het aantal Engelstalige opleidingen te beperken. Recent draaide de Deense regering dit besluit terug, omdat in bijna alle sectoren in Denemarken sprake is van arbeidsmarkttekorten die de economie naar verwachting miljarden gaan kosten. Deze leden vragen de regering welke lessen zij trekt uit deze ervaringen in Denemarken. Daarnaast vragen zij welke flexibiliteit om beleid aan te passen de regering houdt bij oplopende krapte op de arbeidsmarkt of onvoorziene negatieve effecten van dit beleid.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de regering om verder toe te lichten op basis van welke doelen de effecten van de wet worden

geëvalueerd. De gestelde doelen in het wetsvoorstel zijn niet specifiek of meetbaar geformuleerd, en daarom is het voor deze leden onduidelijk op basis waarvan de regering zal stellen of de wet al dan niet doeltreffend is. Voorts wijzen de leden van de ChristenUnie-fractie erop dat de effecten van de wet, positief dan wel negatief, breder kunnen zijn dan dat de regering met de wet beoogt. Dan denken deze leden bijvoorbeeld aan de gevolgen voor de grensregio's en arbeidsmarkt of het voortbestaan van bepaalde opleidingen. Worden die effecten met deze wet ook in kaart gebracht of is de regering bereid dat te doen?

8. Advies en consultatie

8.1. Internetconsultatie

De leden van de PVV-fractie merken op dat in de internetconsultatie wordt gewezen op de inbreuk op de autonomie van instellingen. De regering stelt dat dit meevalt. Maar er is wel degelijk een mogelijkheid tot een ultimatum remedium. Dat beperkt uiteraard de vrijheid van onderwijs. Deze leden staan daar niet negatief tegenover. Welke factor zou, volgens de regering, in een afweging moeten prevaleren?

De leden van de D66-fractie constateren dat de regering niet voornemens is een strikte doelstelling in de wet op te nemen als het aankomt op internationale studenten. Deze leden moedigen dit aan.

8.2. Inspectie van het onderwijs

De leden van de D66-fractie lezen dat de Inspectie van het onderwijs vragen heeft gesteld over de uitvoerbaarheid van de noodfixus, de consequenties van verzuim en de definities «Nederlandstalig» en «anderstalig». Deze leden lezen dat de regering de wet, memorie van toelichting en onderliggende regelgeving naar aanleiding van deze opmerkingen op enkele punten heeft aangepast. Zij vragen of de Inspectie van het onderwijs tevreden is met die aanpassingen.

8.3. Studielink, hogescholen en universiteiten

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie maken zich zorgen over het omvangrijke zorgplicht om de Nederlandse taalvaardigheid van docenten en studenten te verhogen en daarbij het grote tekort aan NT2-docenten. Deze leden vragen de regering dan ook op welke manier zij verwacht aan het doel om de Nederlandse taalvaardigheid te verhogen te kunnen voldoen. Op welke manier gaat de regering instellingen ondersteunen om voldoende NT2-docenten in te kunnen zetten om zodoende de Nederlandse taalvaardigheid op een goede manier te organiseren? Zij vragen verder of de regering bereid is om de beroepsvereniging van NT2-docenten (BVNT2) bij deze problematiek te betrekken.

8.4. Adviescollege toetsing regeldruk

De leden van de D66-fractie constateren dat de ATR adviseert de Toets anderstalig onderwijs te heroverwegen zolang de gevolgen voor het stelsel als geheel niet inzichtelijk zijn. De regering heeft naar aanleiding daarvan de doelstellingen en criteria nader uitgewerkt, maar nog niet duidelijk gemaakt wat de effecten ervan zijn. Deze leden vinden dit zeer waardevolle kritiek en vragen de regering daarom meer duidelijkheid te geven over de precieze knelpunten waar dit wetsvoorstel aan tegemoet komt en hoe de maatregelen daarop aangrijpen.

8.5. Onderwijsraad

De leden van de D66-fractie delen de kritiek van de Onderwijsraad dat het doel en de middelen in deze wet zijn niet duidelijk aan elkaar verbonden zijn. Wat is (zijn) de precieze en concrete probleemstelling(en) onder het wetsvoorstel en hoe dragen de maatregelen eraan bij om die specifieke problemen op te lossen? Deze leden vragen de regering daarom expliciet te reflecteren op de proportionaliteit van dit pakket. Zij vragen de regering daarnaast of zij een brede maatschappelijke kosten-baten analyse kan doen van de impact van het wetsvoorstel nu de uitwerking van het pakket duidelijk is.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de regering het van belang acht dat hogescholen en universiteiten de Nederlandse taalvaardigheid van docenten bevorderen. Kan de regering toelichten of ze een rol voor zichzelf ziet weggelegd in het in staat stellen van onderwijsinstellingen om de taalvaardigheid van docenten te bevorderen? Zo ja, op welke manier? De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de regering welke gevolgen ze verwacht voor het internationaal personeel van de instellingen. Vindt de regering dat er in het wetsvoorstel voldoende aandacht voor hun positie is? Waarom is er bijvoorbeeld niet voor gekozen om in de wet waarborgen vast te leggen voor flankerend beleid, zoals recht op scholing in de Nederlandse taal of redelijke termijnen?

9. Inwerkingtreding

De leden van de D66-fractie constateren dat de regering de wet op 1 januari 2025 in werking wil laten treden. Deze leden vragen de regering wat het tijdspad is van inwerkingtreding nu de Tweede Kamer deze wet pas op z'n vroegst in september 2024 zal behandelen.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Michon-Derkzen

De adjunct-griffier van de commissie,
Huls